

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Regimine Ecclesiae Episcopalis In Octo Libros Distributus

Antonelli, Giovanni Carlo

Velitris, 1650

Liber Octavus. De ijs, quae ad forum internum spectant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11401

IO. CAROLI ANTONELLI

SAC. THEOL. AC I. V. D. VELITERNI.

LIBER OCTAVVS.

DE IIS, QVAE AD FORVM INTERNVM SPECTANT,

SVMMARIVM.

EPISCOPVS potest aliquos casus sibi referuare.

Huiusmodi reseruatio expirat defuncto Episcopo: limitatur n. 3. & 4.

Quot sint casus de Iure, vel cōsuetudine Episcopo referuati, & num. 5.

Concessa alicui licentia absoluen- di à casibus referuatis non extēditur ad casus de iure Episcopo referuatos.

Episcopus concedens omnes casus sibi referuatos non videtur concedere facultatem absoluen- di à censuris sibi referuatis.

An possit Episcopus absolvere tantum à referuatis, & pro non referuatis remittere pœnitētiā ad inferiorem Confessarium.

10 An Canonicus Pœnitentiarius electus iuxta formam Concilij Tridentini possit ex nisi solius officij absolvere à casibus referuatis.

11 Pœnitentiarius eo ipso quod est electus habet à iure, & Concilio facultatem audiendi confes- siones pœnitentium illius Dice- cesis.

12 Quando possit officio priuari.

13 Quam pœnam incurrat absol- uens à casibus referuatis sine Episcopi licentia.

CAP. I.

De Casibus referuatis.

POSSE Episcopum sibi aliquos casus referuare, constat ex Concilio Trident. sess.

Nnon 2 14. cap.

1. *cap. 7.* debet autem Episcopus atrociorum tantum, & grauiorū criminum casus quam paucissimos, eosque maxime necessarios referuare; non tamen casus contentos in Bulla Cœnæ Domini, nec alios specialiter referuatos Sedi Apostolicæ, nec promiscuè eos, quibus annexa est excommunicatio maior, etiamsi absolutio nemini sit referuata, nisi iudicauerit, aliquos nominatim referuandos propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam, *vt censuit Sac. Cong. apud Quarant. in ver. casus referuati verseditum fuit.*

2 Cessat autem huiusmodi referuatio defuncto Episcopo: & idè poterit tunc quilibet Confessarius absoluere à casibus Episcopo referuatis, *vt d. Lexan. in Sum. qq. reg. tom. 1. cap. 19. num. 17.*

3 *qq. reg. tom. 1. cap. 19. num. 17.* nisi fortè referuati fuerint in Synodo: quia tunc semper durant *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 93. num. 23. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. ref. 85.* vbi etiam dicit, quod per mortem Episcopi

4 non expirant alij casus, qui de iure, vel consuetudine ipsi referuantur.

5 Qui verò, & quot sint casus de iure Episcopo referuati, magna est inter DD. contentio, vt propterea aliqui existimauerint, nullos hodiè esse casus iure cõmuni referuatos Episcopo, *vt d. Lexan. in Sum. qq. reg. to. 3. ver. casus referuati nu. 2. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 51. num. 3. Dian. par. 7. tr. 5. ref. 15. in fin. ego tamen censeo, eos*

esse quatuor, quorum primus est incendium domorum, frugum, aut aliarum rerum ex proposito factum *c. pessimam 23. q. 6. extrau. inter cunctas & incendiarios de Priuil.*

Secundus est excommunicatio Papæ referuata, cuius absolutio in certis casibus inferiori referuatur: tunc enim per inferiorem non quilibet Sacerdos, sed Episcopus intelligitur *c. ea noscitur c. quod de his, & cap. quamuis de sent. excom. Nau. cap. 27. nu. 1122. & 162. Piasc. in Prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 13.*

Tertius est lenis percussio clericici *in xta cap. peruenit de Sent. excom.*

Quartus est abortus fetus animati *ex constitutione Gregorij XIV. incip. Sedes apostolica, apud Quarant. in ver. Abortus, & notat etiam Piliac. to. 1. tract. 29. cap. 6. nu. 100. quem refert. Dian. par. 7. tr. 5. ref. 15. Lexan. in Sum. qq. reg. ver. Abortus num. 7.*

Scio, peccatum, ob quod incurritur irregularitas, vel imponitur pœnitentia solemnis, esse referuatum episcopo *in cap. fin. vbi glos. 26. q. 6. & extrau. Inter cunctas & obseruet de Priuil. scd huiusmodi casus non esse amplius ex praxi referuatos, sentiunt Doctores communiter; tñ quia solemnis pœnitentia non est amplius in vsu: tum quia clericus, qui ob aliquod peccatum irregularitatem contraxit, potest regulariter per quemlibet confessorium absolui à peccato, antequam eum illo in irregularitate*

ritate dispensetur, *Nau. d. cap. 27. num. 262. Ricc. in Prax. par. 3. ref. 85. Piafec. in Prax. Episc. par. 2. cap. 1. num. 13. vers. tertio de iure & vers. item & peccatum.*

6 Casus autem de consuetudine Episcopo reseruati sunt homicidium voluntarium, crimen falsi, sortilegium, ac violatio immunitatis, ac libertatis ecclesiasticæ, ut in *d. extrau. inter cunctas Sincendiarios de Priuil. Sylu. in ver. casus nu. 4. Piafec. vbi supra num. 13. vers. de consuetudine Ricc. in Prax. par. 3. d. ref. 85. Nau. d. cap. 27. num. 262. vbi etiam notat, quod crimen violationis libertatis, aut immunitatis ecclesiasticæ nunc sæpe habet annexam excommunicationem bullæ cenzæ.*

An verò peccatum retinendi incerta aliena inter prædictos casus numerandum sit? Resp. negatiuè, quamuis nonnulli contrarium teneant: quia iuxta cõmunem Doctorum sententiam is, qui ad restitutionem obligatur, potest per se ipsum sine Episcopo, & confessorio restituere *Nauar. cap. 17. num. 92. Piafec. p. 2. cap. 1. num. 13. vers. addit Ricc. in Prax. par. 3. ref. 85. potest tamen substineri cõsuetudo Episcoporum, qui restitutionem bonorum huiusmodi incertorum sibi reseruant, si intelligatur de absolutione peccati commissi ob illorum non restitutionem, ut *d. Nau. loc. cit.**

Quia verò huiusmodi consuetudo non videtur esse generalis, nec eiusdem modi in omnibus Episcopatibus, ideo quan-

do de hac cõsuetudine in singulis Diocesis certò non constat, ij tantum casus pro reseruatis habendi sunt, qui reseruantur expressè, & specialiter ab ipso met Episcopo, vel à iure, ut supra diximus, & notat *Lozan. in Sum. to. 3. in ver. casus reseruati nu. 3.*

7 Obserua tamen primò, quod Episcopus concedens omnem facultatem, omnemque auctoritatem ad audiendas confessiones, non videtur concedere casus reseruatos, ut *d. Vulp. in Prax. iudic. for. eccles. cap. 35. nu. 1. nisi aliud ex coniecturis colligatur: neque concessa alicui licentia absoluedi à casibus reseruatis extenditur ad casus de iure Episcopo reseruatos, sed tantum ad eos, quos ipse reseruauit *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 52. num. 10.**

8 Obserua 2. quod Episcopus concedens omnes casus sibi reseruatos non videtur concedere facultatem absoluedi à censuris sibi reseruatis: quia à diuersis non fit illatio *l. Papinianus ff. de minor. quemadmodum si concedat facultatem absoluedi à casibus, & censuris, non videtur concedere absolutionem, aut dispensationem votorum, aut irregularitatum *Nau. cap. 27. n. 261. vers. decimo Barbos. d. par. 3. all. 52. num. 5. & 6.**

9 Quæres 1. an possit Episcopus absoluedi tantum à reseruatis, & pro non reseruatis remittere pœnitentem ad Inferiorem confessorium? affirmat *Nauar. in Man. cap. 26. num. 6. vbi etiam dicit*

dicat, quod potest Confessarius a non reſeruatſ abſoluere, & pro reſeruatſ pœnitentem ad Superiorem remittere, & hanc ſententiam ſequuti ſunt plures alij DD. apud Mancin. de Sacram. Confess. pract. 4. dub. 13. Alij vero probabilius negant, niſi adſit neceſſitas, vel rationabilis cauſa ita Sylu. in ver. confesſio 1. queſt. 19. & alij quos reſert, & ſequitur Bonacin. de Sacram. diſp. 5. q. 7. pun. 5. §. 3. nu. 1. quia non licet abſque iuſta cauſa dimidiare confesſionem, Quare tutius erit, vt Episcopus integram pœnitentis confesſionem audiat, & abſoluat; vel ſi alijs curis fuerit im- peditus, poterit talem pœnitentem ad inferiorem confesſarium remittere, vt ab eo abſoluat.

20. Quæres an Canonicus Pœnitentiarius electus iuxta formam Concilij Tridentini ſeſſ. 24. de reſ. cap. 8. ex vi ſolius officij poſſit abſoluere a caſibus reſeruatſ? negat Nau. conf. 20. de Pœnit. & remiſ. Ricc. in Prax. ſor. eccleſ. par. 2. reſ. 179. Vulp. in Prax. iud. cap. 35. num. 15. & ita declarauit Sac. Congreg. teſte Garc. de Benef. par. 5. cap. 4. num. 115. & reſertur etiam inter deciſ. nouiſſim. Diuerſ. par. 4. deciſ. 195. habet tamen hanc facultatem ex Episcoporum conſuetudine, vel eorum tacito conſenſu ita, vt non ſolum a caſibus, ſed etiam a cenſuris Episcopo reſeruatſ abſoluere poſſit Sbroz. de Vſu. Episc. lib. 2. §. 29. nu. 8. & ſeq. & alij apud Barboſ. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 32. nu. 17.

21. Notandum eſt etiam, quod Pœnitentiarius eo ipſo quod electus eſt, habet a iure, & Concilio Tridentino facultatem audiendi confesſiones pœnitentium illius Diœceſis, cum ſit veluti Parochus totius Diœceſis, vt poſt Vgol. & alios dicit Barboſ. d. par. 3. all. 55. nu. 19. & conſuit etiam Sac. Congreg. teſte Ricc. in Prax. ſor. Eccleſ. part. 1. reſ. 487. Vnde dum confesſiones in eccleſia audit, interim preſens in choro, & proceſſionibus cenſetur Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reſ. cap. 8. & conſuit etiam Sac. Congreg. eiusdem Concilij, que reſertur inter deciſ. nouiſſim. Diuerſ. dec. 19. pun. 4. d. debet autem talis Pœnitentiarius ſemper eſſe paratus ad audiendas confesſiones, & recuſans audire, poſſet puniri, & priuari ab Episcopo, vt reſoluit Sac. Congreg. apud Ricc. in Prax. par. 1. reſ. 487.

23. Quæres vltimò, quam pœnam incurrat abſoluens a caſibus reſeruatſ ſine Episcopi facultate? Reſpondet Barboſ. de offic. & pot. Episc. par. 3. all. 105. nu. 78. Ricc. in Prax. ſor. Eccleſ. part. 2. reſ. 210. quod poſſet ab Episcopo excommunicari ex Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. de Caſuum reſeruatione. Si vero abſolueret a prædictis caſibus ſub prætextu priuilegiorum, incurreret eo ipſo excommunicationem Papæ reſeruatâ ex decreto Sac. Congregat. apud Quarant. in ver. caſus reſeruatſ.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Exceptis votis Papa reservatis, in reliquis Episcopus dispensat. Quenam vota sint Papa reservata, ibidem.
2. Eadem facultatem habet Capitulum sede vacante.
3. An Regulares possint in votis dispensare, & n. 4. & 5.
6. An valeat dispensatio concessa, absque iusta causa.
7. An requiratur consensus eius, in cuius favorem votum emissum fuit.
8. An possit Episcopus cum alienis subditis dispensare. Absolutio à censuris exteris impendi potest, ibidem.
9. Vagi veniunt sub nomine priorum subditorum.
10. In quibus casibus Episcopus dispensare possit in votis Summo Pontifici reservatis.

CAP. II.

Quando Episcopus potest in votis dispensare.

Exceptis votis, seu iuramentis perpetuæ continentiæ, Religionis, peregrinationis terræ Sanctæ, Apostolorum Petri & Pauli, & S. Iacobi in Compostella, quæ Sedi Apostolicæ sunt reservata, in reliquis dispensare potest Epi-

scopus etiam electus, & confirmatus, licet non consecratus. *glos. in cap. ex multa v. incum- bit de vot. & in cap. nuper ver. retinuit de Sent. excomm. Sylu. in ver. Votum q. num. 3. dict. 4. Nau. in Man. cap. 12. num. 75. Lezan. in Sum. qq. reg. tom. 1. cap. 19. nu. 24. Dian. par. 7. tract. 2. ref. 1. Grass. de cisc. aur. par. 2. lib. 2. cap. 10. nu. 4. & alij communiter:*

2. Eamdem facultatem habet Capitulum Sede vacante, ac Prælati etiam locales ordinum exemptorum, cū habeant iurisdictionē ordinariā ecclesiasticam *Barb. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 36. n. 9. & seq. Laym. in Theol. Mor. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 6. Bonacin. de legib. disp. 4. quas. 2. pun. 7. num. 9. & alij;* quamquam in Religiosis propriè non habet locum dispensatio: quia si vota præcedunt professionem, ipso iure in professione dispensantur iuxta *cap. scriptura de vot. & vot. redemp. si verò sequantur, firma non sūt, nisi consentiente Prælato, ut re- fte notat Sylu. loco cit. num. 3. & inf. quarto:*

4. Præterea Confessores regula- res habentes communicationem cum Benedictinis, & Iesuitis, pos- sunt vota Episcopo reservata commutare, *ut d. Layman. apud Lezan. in Sum. to. 1. cap. 19. nu. 23.* Item ex Concessione Innocen- tij VII. Confessarij ex ordine fra- tram Minorum, & alij, qui privi- legiorum ordinis S. Francisci sūt participes, possunt in omnibus votis dispensare, in quibus possūt Episcopi, præterquam in voto pe-

re-

reginationis vltra duas dietas, ut d. Nau. in m. n. cap. 12. num. 79. vers. undecimo. Quod intellige de votis Episcopo iure communi reseruatis, nō tamen reseruatis iure speciali. *Mirand. in Man. Pral. to. 1. q. 47. art. 4. cōclus. 2. quem refert Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 36. n. 15.* & ideo nō possent dispensare in eo casu, in quo Episcopus dispensat vti Apostolicæ Sedis de legatus, vel ob grauem necessitatem accedente morali impotentia ad eundem Summum Pontificem *Dian. par. 1. tract. 1. ref. 56. Barb. loco citat. d. part. 2. allegat. 37. numer. 14.*

6 Huiusmodi tamen dispensatio fieri non debet sine iusta causa, ut docent communiter Doctores: si verò sine iusta causa fiat, valida quidem est, licet sit illicita, ut cōstat ex cap. manifestum 33. q. 5. & docet Caiet. 2. 2. q. 88. art. 2. quem sequitur Nau. in m. n. cap. 12. nu. 73. Laym. in Theol. mor. lib. 4. tractat. 4. cap. 8. num. 4. ubi cit. Llam. par. 3. Method. cap. 4. §. 42. quatinus contrarium teneant alij apud Bonacin. d. §. 4. n. 24.

7 Requiritur etiam consensus illius, in cuius fauorem votum emissum fuit, si ab eo fuerit acceptatum, idem Bonacin. ubi sup. num. 25. ubi citat Filliac. tract. 26. cap. 9. quæst. 5. nu. 257. & seq. Azor. 1. par. lib. 11. cap. 19. quæst. 12. Glau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 121. & alios, quibus adde Dian. part. 6. tract. 6. ref. 61.

8 An verò possit Episcopus cum alienis subditis dispensare? negatiuè respondent DD. apud Barb.

de offic. & potestat. Episcop. parte 2. alleg. 36. numer. 17. & sequent. & ideo non potest dispensare in voto Scholaris, sicut nec potest eum ordinare sine licentia proprii Episcopi cap. cum nullus de Tempor. ordin. in 6. nisi fortè adesset talis consuetudo, ut supra diximus de absolutione à iuramento lib. 5. cap. 6. nu. 3. quemadmodum absolutio à cēsuris propter receptam Ecclesiæ consuetudinem exteris impendi potest, ut sentiunt Doctores communiter. idemque dicendum, si aliqua necessitas id postulare: tunc enim posset Episcopus dispensare cum exteris, qui ad eius diocesim cōfluunt animo sibi habitandi aliquo tempore diuturno, ut pro maiore parte anni, vel ad expediendū aliquod negotium, quod breui tempore expediri non solet, ut d. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 18. num. 121. Henric. lib. 6. cap. 14. nu. 8. Sanch. de Matrim. lib. 3. disput. 23. nu. 12. & seq. & in Summ. tom. 1. lib. 4. c. 37. num. 27. quos refert, & sequitur Dian. part. 8. tractat. 3. ref. 47. Nomine verò priorum subditorum veniunt etiam vāgi: isti enim contrahunt s̄domicilium in loco, in quo pro tempore reperiuntur, Bonacin. in tract. de legib. disp. 4. q. 2. pun. 7. num. 4. & 5. & alij.

10 Potest autem Episcopus in multis casibus dispensare etiam in votis Summo Pontifici reseruatis: primò, quando adest impedimentum ad eundem Summū Pontificem, & vrgens causa, seu grauis necessitas cogit, ut dispensatio

zio concedatur *Sylu. in verb. Votum 4. q. 4. Nau. cap. 12. num. 76. Bonacin. d. punct. 7. §. 4. num. 15.* etiam si adsit recursus ad Apostolicum Nuntium *Barbos. d. i. par. 2. all. 43. num. 8. 13. & seq. & multo magis posset suspendere executionem voti ad tempus, dum modò non adeò differatur, ut voluens ob longam dilationem fieret impotens ad illud persoluedum* *Bonacin. loco cit. numer. 21. vers. sexto, & alij.*

Secundò potest dispensare, quãdo votum per metum etiam leuem emissum fuit: quia cum reseruatio votorum sit odiosa, non videtur extendenda ad vota per metum emissã *glos. in cap. Abbas ver. coactus versus fin. ex. de ijs, quæ vi metusue caus. fiunt. & alij apud Bonacin. loco cit. numer. 17.*

Tertiò potest dispensare in voto conditionali de materia alias reseruata, ut dicunt omnes fere *Theologi contra Sot. & alios apud Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. all. 37. num. 5. & 6. additq. Dian. par. 1. tract. 11. ref. 54.* quod Episcopus in tali casu potest dispensare non solum ante, sed etiã post impletam conditionem: verius tamen est, quod ante impletam conditionem Episcopus dispensare possit, non autem postea: quia in tantum Episcopus dispensat in voto conditionali, in quantum votum non impletã conditione non est perfectum, & suspenditur enim consensus vsq. ad conditionis euentum; & ideo ad illud non potest extendi re-

seruatio, quæ cum sit odiosa non est amplianda ad vota imperfecta; quæ ratio non militat post adimpletam conditionem, quia tunc votum censetur perfectum, & absolutum, ita *Reginald. lib. 13. nu. 336. Clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 77. Less. lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 106. & alij apud Bonacin. d. disp. 4. quest. 2. punct. 7. §. 4. numer. 17.*

Limitatur tamen hæc conclusio in voto conditionali, quod fit in penam, verbi gratia, iuro, seu voueo, me non iururum tali ludo: si secus fecero ingrediar religionem; posset enim tunc Episcopus etiam post adimpletam conditionem dispensare, quia tale votum non fit ex affectu erga Religionem, sed potius, ut volens retrahat se ab illo malo: votum autem, quod Papæ reseruatur, censetur illud, quod fit ex directa volitione ex affectu boni, quod promittitur, ita *Aragon. 2. 2. quest. 88. artic. 12. Lopez in Instructor. Conscien. part. 1. cap. 44. colum. 2. Tolet. in Summ. lib. 4. cap. 18. in fin. Henriq. lib. 7. de Indulgen. cap. 30. §. 6. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. p. 2. all. 37. n. 7.*

Vnde poterit similiter Episcopus dispensare cum muliere, quæ ex nimio affectu erga virum, & sequenturas nuptias vouit, aut iurauit, si nuptiæ successum non habuerint, se religionem ingressuram, ut *d. Layman. lib. 4. tr. 4. c. 2. num. 10.*

Secus esset, quando conditio nõ apponitur ad suspendendum

consensum usque ad expeditionem
uentam, sed apponitur ad ter-
minandum tempus adimplendi
votum; tunc enim Episcopo di-
spensare non licet; unde si quis
uoueat religionem, si Pater obie-
rit, ad Papam pro dispensatione
recurrere debet, quia particula,
si, apponitur ad terminandum
tempus adimplendi votum, quā-
do videlicet Pater obiecit, *ut*
d. Bonacin. ubi supra d. §. 4. n. 17.

Quartò potest Episcopus di-
spensare in voto continentie non
perpetuo, sed ad tempus seruan-
dæ, quia non est votum perfe-
ctum, & absolutum castitatis
Nau. in man. cap. 12. nu. 76. Dian.
par. 1. tr. 11. ref. 57. & alij commu-
niter. Unde poterit Episcopus
dispensare in voto de non con-
trahendo matrimonium, seu nū-
quam nubendo, quia non est vo-
tum simpliciter castitatis: neque
illud violatur, si uouens cum alia
fornicetur, *Nau. loco cit. ubi di-*
cit, ita seruari in sacro Peniten-
tariæ Prætorio, & alij apud
Barbos. d. par. 2. all. 37. nu. 17. vers.
ex predict. item posset Episco-
pus dispensare in voto non for-
nicandi, aut abstinendi ab alio
actu venereo: quia similiter ta-
lia vota non sunt vota perfecta
castitatis, cum possit sic uouens
adhuc matrimonium contrahere
Bonacin. loco cit. d. pun. 7. §. 4. nu.
21. vers. Quintò Dian. d. par. 1. tr.
11. ref. 61. idem dicendum de vo-
tò seruandi castitatem coniuga-
lem: quia id non est votum ca-
stitatis absolutum, sed partis
Henriq. lib. 7. de Indulgent. cap. 30.

num. 6. & alij apud Barbos. d. all.
37. num. 18. posset etiam dispen-
sare in voto suscipiendi sacros
ordines: tum quia non est votū
castitatis, sed assumendi statum,
cui castitas annexa est: tum
quia non promittit castitatem
presentem, sed futuram, scilicet
postquam fuerit ordinatus;
& ideo si talis fornicetur, ante-
quam ordines suscipiat, non
proinde facit contra votū N. u.
conf. 18. de vot. Dian. d. par. 1. tr.
11. ref. 64. ubi citat Azor. p. 1. lib.
11. cap. 19. §. 9. Less. lib. 2. c. 40. dub.
18. num. 124. V. egh. in Sum. tom. 2.
cap. 129. cas. 34. & alios.

Quintò potest Episcopus di-
spensare in voto ingrediendi re-
ligionem arctiorem commutan-
do illud in laxiorem *Bonacin. de*
legib. d. disp. 4. q. 2. pun. 7. §. 4. n. 21.
Barbos. d. par. 2. all. 37. nu. 7. vers.
limita 2. & alij apud Dian. par. 1.
tr. 11. ref. 55.

Sextò potest similiter dispensa-
re in voto triplicis peregrinatio-
nis reseruatæ, quando uouentis
finis non fuit ad inuisenda ea lo-
ca, sed ad alium finem, puta
si quis uoueat ire Romam ad im-
petrandum à Summo Pontifice
absolutionem alicuius peccati,
ut dicunt DD. quos refert, & se-
quitur Barbos. d. all. 37. num. 18.
vers. limita 5. item si quis uouerit
ire nudis pedibus ad limina Apo-
stolorum, vel peregrinari ad
S. Iacobum stipem osuatim quæ-
rendo, potest Episcopus huius-
modi votū in peregrinationem
equestrem commutare, ijs etiam
concessis, quæ ad vice susten-
tatio.

rationem sunt necessaria: quia tunc non commutatur substantia, voti, sed quædam circumstantia, ita Less. & alij apud Bonacin. d. 9. 4. num. 2. 1. vers. Item votum.

His adde, quod quando dubitatur, an votum sit reservatum, iudicandum est in partem benigniorem, ut reservatum non censeatur: idemque dicendum, si dubitetur de illius validitate. Barbosa. d. par. 2. all. 37. num. 18. vers. limita 5. in fin. Bonacin. ubi supra num. 17. vers. tertio, & alij.

S V M M A R I U M.

1. Episcopus potest dispensare in irregularitatibus, ac suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, & in alijs casibus occultis Sedi Apostolicæ reservatis suos subditos absolvere ex Conc. Tridentino.
2. Occultum qualiter sit accipiendum.
3. An possit Episcopus eum absolvere, qui in uno loco commisit delictum publicum, si in eo loco, ubi commoratur, sit occultum.
4. Quando delictum censeatur deductum ad forum contentiosum.
5. An possit Episcopus dispensare, si delinquens fuit absolutus ex defectu probationis.
6. Quid si delictum fuit simpliciter probatum.
7. Et an possit dispensare, si delictum est transigibile, & reus se composuit cum parte, vel fisco.
8. Quid si iudicium non fuit sententia finitum eo quod Accu-

sator per annum tacuerit.
9. Et quid si delictum iam puni-
fuit.

10. In quibus differat absolutio à censuris, & dispensatio super irregularitatibus, & suspensionibus Papa reservatis.

Quando Archiepiscopus iurisdi-
ctionem habeat in subditos suo-
rum suffraganeorum, ibidem.

An possit Episcopus in irregula-
ritatibus, & suspensionibus oc-
cultis dispensare cum Religio-
so exempto, ibidem.

11. Quinam veniant nomine Epif-
coporum in hoc casu, & n. 12.

14. An possit Episcopus prædictam
facultatem absolventi, & dis-
pensandi particulari Sacerdoti
delegare.

15. An Episcopus possit absolvere à
Censuris alteri Episcopo, seu
Prelato reservatis.

C A P. III.

An, & quando possit Episcopus
in irregularitatibus, suspensio-
nibus, & alijs casibus Sedi
Apostolicæ reservatis
dispensare, seu
absolovere.

SACRA Tridenti-
na Synodus Epi-
scopis indulget, ut
in irregularitatibus
omnibus, & suspen-
sionibus ex delicto occulto pro-
venientibus, excepta ea, quæ ori-
tur ex homicidio voluntario, &
exceptis alijs deductis ad forum

contentiosus, dispensare possint, & in quibuscunque talibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reservatis delinquentes quoscunque sibi subditos in Diocesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientie gratis absolvere imposita pœnitentia salutari, *ut in sess. 24. de ref. cap. 6.*

2 Observant autem DD. occultum in presenti dici, quod non est publicum, etiam si ab aliquibus sciatur *cap. vestra, ubi glos. in ver. occultum de Cohabit. Cler. Nau. in Man. cap. 27. num. 255. & alij apud Dian. par. 7. tr. 2. ref. 15.* qui putant, posse Episcopum virtute Concilij *d. cap. 6.* dispensare, si delictum notum sit tribus, vel quatuor, dummodò de illo non sit fama in maiori parte viciniae, vel Collegij, *quibus adde Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 2. pun. 1. §. 1. num. 6.* ubi dicit, quod delictum commissum coram decem respectu magnæ Civitatis dicitur occultum.

3 Addit Nau. *d. cap. 27. num. 255. & alij communiter,* quod ut delictum dicatur publicum, non sufficit, ut actus, qui est delictum, sit publicus, nisi etiam publicè sciatur, talem actum esse delictum, ex quo inferitur, posse Episcopum dispensare super irregularitate, quam excommunicatus contraxit publicè celebrando, si illius excommunicatio fuerit ignota adstantibus, quamvis enim celebratio sit publica, nihilominus delictum censetur occultum, *ita Barbof. de offic. & pot. Episcop.*

par. 2. all. 39. num. 27. Dian. par. 7. tr. 2. ref. 16. vers. ex quibus Piasce. in Prax. episc. par. 1. cap. 1. nu. 56. Ricc. in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 460. & par. 2. ref. 105.

3 An verò possit Episcopus eum absolvere, qui in vno loco commisit delictum publicum, sed postea se transfudit ad alium locum, ubi est occultum? nonnulli affirmant, modò notitia illius delicti nō sit illuc de facili peruentura propter locorum distantiam, *ita Aul. de Censur. par. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 11. conclus. 3. Sæch. in Præcept. Decalib. 2. cap. 11. num. 20. & alij apud Barbof. d. p. 2. all. 39. num. 27. quorum sententiam probabilem dicit Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 3.* sed contrarium verius videtur, quia, ut verificentur verba Concilij, sufficit, ut in vno loco sit publicum *Suar. to. 4. disp. 30. sect. 2. num. 2. quem refert Bonacin loco cit. Ricc. in Collect. decis. 653. par. 3. & alij apud Dian. par. 7. tr. 2. d. ref. 16.*

4 Sed dubium est, quando delictum censeatur deductum ad forum contentiosum? in quo alij putant, quod censetur deductum ad forum contentiosum statim, ac denunciatio, aut accusatio de illo coram legitimo Iudice facta est, *ita Mar. Ater. apud Dian. p. 7. tr. 2. ref. 17. Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 5. pun. 1. vers. Dixi excepto delicto.*

Alij asserunt, tunc delictum ad forum contentiosum esse deductum, ubi primum reus fuerit citatus: à citatione enim indicium inchoatur, *§. fin. Inst. de Pan.*

Pan. tem litig. Piasec. d. p. 1. cap. 1. num. 56. vers. Tertio requiritur Ricc. in Collect. decis. 721. par. 3. & in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 459. vbi hoc intelligit de citatione iudiciali, & valida, non autem de extraiudiciali, vel inualida, aut circumducta, & hæc est communior, & probabilior opinio.

Alij verò tenent, quod delictum censetur deductum ad forum contentiosum post litem contestationem. ita *Barbos. d. p. 2. all. 39. n. 29. quam sententiam sequuntur Gavant in Man. Episc. ver. absolutio nu. 12. Boss. de Iubil. sect. 1. cas. 10. §. 3. n. 36. Castr. Palauis to. 1. tr. 4. disp. 4. pun. 3. §. 1. num. 15. Trulench. in Decalog. to. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 4. nu. 9. quos refert, & sequitur Dian. par. 7. tr. 2. ref. 17.*

Ex quo inferit Nau. *conf. 2. de sent. & re iud. Piasec. loco supra cit. Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pu. 2. n. 2. vers. addo Ricc. in Prax. for. eccles. p. 1. ref. 459. & in Collect. decis. 721. p. 3. quod delictum ad forum contentiosum non censetur deductum, si solum capiatur informatio, aut si socius criminis tractus fuerit ad iudicium.*

Addit Goninch. *de Censur. disp. 14. dub. 16. nu. 243. quod si delinquens post accusationem se se purgavit veris, vel etiam falsis testibus, aut absolutus fuit ex defectu probationis, potest Episcopus cum eo dispensare: quia tunc perinde est, ac si delictum non fuisset deductum ad forum contentiosum, cum reducatur ad priorem statum, & hanc sententiã sequuti sunt Ricc. in Prax.*

par. 3. ref. 264. Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 5. pun. 1. num. 5. vers. Dixi excepto delicto Barbos. par. 2. all. 39. num. 33. & alij apud Dian. p. 7. tr. 2. ref. 18: Piasec. in Prax. d. p. 1. cap. 1. num. 56. vers. tertio requiritur:

Secus esset, quando reus non fuit absolutus, sed tantum dimissus recepta promissione de se representando: tunc enim non poterit Episcopus vti facultate Concilij *d. c. 6. vt declarauit Sac. Congreg. teste Barbos. d. all. 39. nu. 35: Dian. par. 7. tr. 2. ref. 19. in fin.*

Sed quæres, an Episcopus possit dispensare, quando delictum fuit semiplenè probatum? Negatiuè respondet Bonacin. *d. disp. 7. q. 5. pun. 1. nu. 5. in fin. & alij, quia ex tali probatione oritur publica infamia: contrarium tamen tenet Dian. par. 7. tr. 2. ref. 18. vbi dicit, quod per decretum absolutorium auferitur infamia, & res in pristinum statum reducitur.*

Quæres 2. an possit similiter Episcopus dispensare, quando delictum est transigibile, & reus se composuit cum parte, vel fisco? affirmatiuè respondet Piasec. *loc. cit. d. cap. 1. num. 56. vers. Tertio requiritur: transigens enim super crimine transigibili non fatetur delictum, vt d. Gabr. commun. conclus. lib. 7. concl. 23.*

Addunt alij, quod si iudicium non fuerit sententia finitum eo, quod accusator per annum tacuerit, elapso anno potest Episcopus dispensare, *Campan. in Diuers. iur. canon. rubr. 7. cap. 5. num.*

num. 7. & rubr. 11. cap. 23. nu. 144.
& alij apud Barbof. d. par. 2. alleg.
39 n. 34.

- 9 Alii etiam sentiunt quod si delictum deductum sit ad forum contentiosam, & iam finito iudicio punitum, adhuc potest Episcopus dispensare: quia per punitio nem delictum iam fuit purgatum, ita Hurtad. de Irreg. disp. 2. diff. 20. num. 68: Auil. de Censur. part. 7. disput. 10. dub. 7. Sanch. in Summ. tomo 1. lib. 2. c. 11. num. 21. Henriq. lib. 14. cap. 7. n. 5. Reginald. tomo 2. lib. 30. tractat. 2. num. 29. vers. 6. & alij, quos refert & sequitur Dian. part. 4. tractat. 2. ref. 97. & parte 7. tractat. 2. res. 19.

Hæc tamen sententia mihi nunquam placuit: non enim video, quomodo delictum in iudicio probatum, & punitum, censi possit occultum; Vnde contrarium tenet etiam Gutier. canon. lib. 1. cap. 3. in fin. & alij apud Barbof. d. allegat. 39 num. 35. Bonacin. de Censur. d. disp. 7. q. 5. punct. 1. n. 6.

- 10 Observant secundò, in multis differre absolutionem à censuris, & dispensationem super irregularitatibus, & suspensionibus Papæ reservatis: nam in dispensatione irregularitatis, seu suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariã in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis: in absolutione, verò censurarum videtur requiri ea solum subiectio, quæ sufficit, vt Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat: quia di-

spensatio non est ita necessaria, sicut absolutio à censuris, vt poss. Suar. dicit Bonacin. d. disp. 7. q. 5. punct. 1. num. 5. Garc. de benef. par. 1. cap. 10. num. 139. Barbof. d. p. 2. all. 39. num. 4. & seq. & ita etiam censuit Sac. Congregat. teste Dian. part. 8. tract. 3. ref. 47. vbi etiam dicit, quod ita Greg. XIII. declarauit.

Quare, etiam si Archiepiscopus possit in actu visitationis absolueri subditos suorum suffraganeorum, non potest tamen cum illis dispensare: quia subditi suffraganeorum non censentur subditi Archiepiscopi, nisi in casibus in iure expressis cap. duo de offic. Ordin. c. 1. de suppl. negl. Præl. in 6. nullibi autem conceditur Archiepiscopo dispensandi potestas, sed tantum absoluedi à peccatis dum visitat, vt in cap. fin. de Censur. in 6. potestas enim dispensandi non est coniuncta cum potestate absoluedi, vt constat in Parochis, qui solam potestatem absoluedi habent, non dispensandi, ita Fagund. in Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 41. num. 13. Sayr. in Clau. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 8. & alij apud Dian. part. 8. tract. 3. ref. 15. contra Henriq. lib. 14. cap. 18. num. 3. Auil. de censur. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10. & alios, quos refert Barbof. d. all. 39. num. 19. Vnde nec potest Archiepiscopus, dum visitat, subditis Suffraganeorum dimissiones ad ordines concedere, neque cum eis dispensare in denunciationibus matrimonio præuiis, vt dicit Dian. loco cit.

Notandum tamen est, quod si Epi-

Episcopus suffraganeus dispensationem petitam de neget, quando dispensare tenetur, puta si notabile bonum publicum, aut priuatum spirituale huiusmodi dispensationem exigat, poterit tunc Archiepiscopus per appellationem aditus dispensare: quia per appellationem Archiepiscopus iurisdictionem acquirat. *d. cap. duo de offic. Ord. in. quod procedit etiam si dispensatio esset partim gratuita, & partim debita Sanch. lib. 4. Decal. cap. 38. num. 12. & cap. 47. num. 10. & lib. 3. de matrim. disp. 10. d. num. 20. usque ad 24. quem refert Dian. part. 8. tract. 3. ref. 14. in fin. quæadmodum potest similiter Archiepiscopus à censuris latis à suffraganeis absoluere eorum subditos, quando malitiosè, vel negligenter differunt absolutionem, vel quando ad illum tuit appellatum, & vocatè fuerunt partes cap. venerabilibus §. 1. de sent. excomm. in 6. & dicunt DD. apud Bonac. de censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 7.*

Sed quæres, an possit Episcopus in irregularitatibus, & suspensionibus occultis dispensare cum Religioso exempto? Respondeo affirmatiuè, dummodò id fiat de licentia proprii Superioris, & ad maiorem Prælatum habentem dispensandi auctoritatem non sit facilis aditus: quia cum hoc fauorem concernat, censetur tota Religio consentire, *Sanch. in Præcep. Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. quem refert Barbosa. d. p. 2. q. 49. num. 45. in fin. Bonacin. de leg. disp. 1. q. 2. pun. 7. §. 4. n. 10.*

Dian. part. 7. tractat. 2. resol. 6. & 22. & parte 8. tractat. 3. resol. 48. quamuis probabilis etiam sit sententia aliorum, qui tenet, ad hoc non requiri licentiam Prælati, quia Religiosus vitur iure suo, ita Lezan. in Summ. qq. reg. tomo 1. cap. 11. n. 6. ubi citat Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 12. Sanch. lib. 4. in Decalog. cap. 39. num. 32.

Secundò dispensatio, & absolutio differunt, quia dispensatio prodest quoad vtrumque forum, cum facultas dispensandi in Concilio loco cit. concessa fuerit absque limitatione; absolutio verò à censuris non valet pro foro externo, sed tantum pro interno, ita Nau. cons. 11. num. 2. de Priuil. & alijs apud Dian. parte 7. tract. 2. ref. 10. in fin.

Tertiò differunt, quod absolutio à censuris sedi Apostolicæ reseruatis non potest ab Episcopo impendi extra Sacramentum pœnitentiæ, ut colligitur ex Cone. d. cap. 6. ibi, in foro cōscientiæ gratis absoluere: dispensatio verò potest concedi extra Sacramentum, quia particula illa, in foro conscientia, non est apposita in priori parte d. cap. 6. vbi datur facultas dispensandi, *Garc. de Benef. part. 11. cap. 10. num. 139. & alijs apud Barbosa. de offic. & pot. Episcop. pan. 2. allegat. 39. numer. 7. & 8.*

Alii verò asserunt, posse Episcopum à censuris reseruatis absolvere etiam extra Confessionem Sacramentalem: quia absolutio ab excommunicatione potest etiam

tiam in absentia impendi, quae sublata potest deinde quilibet Confessarius absoluere a peccato iuxta communem Doctorum sententiam ita Navar. d. conf. 11. num. 2. Bonacini de censur. disp. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. vers. tertio, Ricco. in Collect. decis. 721. parte 3. quorum sententia videtur factis probabilis, & ita etiam tenet Sanch. in Summ. tomo 1. libro 2. cap. 11. numero 13. Suar. de Censur. disput. 41. sect. 2. numero 11. Floron. de Casib. reservat. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 17. & alij apud Dian. par. 7. tractat. 2. resolut. 10 ubi etiam dicit, quod Particula illa, in foro conscientiae, solum importat, ut absolutio ista non valeat pro foro externo: forum enim interius aliud est Sacramentale, aliud conscientiae, ut notat etiam Vulp. in Prax. Iudic. cap. 35 num. 22. & seq. ubi ex hoc infert, quod non requiritur, ut Delegatus sit Sacerdos, si ei Papa absolutionem ab excommunicatione in foro conscientiae committat: potest enim ab excommunicatione sola absoluere etiam quoad conscientiae forum etiam sola prima tonsura initiatus, ut d. Nau. in man. cap. 27. numer. 41. nisi in litteris dicatur, audita Confessione Sacramentali, quia tunc requiritur, quod sit actu sacerdos, & quod in actu confessionis absoluat, Vulp. loco cit. & alij communiter.

Addunt alij quartam differentiam inter dispensationem, & absolutionem, quod dispensandi potestas potest ab Episcopo etiam

extra Dioecesim existente exerceri erga suos subditos, siue illi intra Dioecesim, siue extra commoventur, ut d. Boss. de Lubil. sect. 1. cas. 10. §. 6. num. 166. quem refert Dian. parte 7. tractat. 2. res. 9. vers. Hinc deducitur. Absolutio vero a censuris impendi debet ab Episcopo in propria Dioecesi, Bonac. d. disput. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. vers. Tertio, ubi citat Henric. libro 14. cap. 20. Aul. parte 7. disput. 10. dub. 6. Rodriq. in Sum. 2. parte cap. 69. num. 1. & alij, quia illa, verba Concilii d. cap. 6. in dioecesi sua, apposita sunt in posteriori parte illius cap. in qua conceditur facultas absoluendi, non autem in priori, ubi datur facultas dispensandi.

Sed neque in hoc conveniunt DD. alij enim putant, Episcopum non posse uti facultate absoluendi a censuris reservatis, nisi tam Episcopus, quam eius subditi existant in Dioecesi, ut d. Barbosa. d. part. 2. alleg. 39. numero 7. alij vero censent, requiri existentiam Episcopi in Dioecesi, non autem subditorum: quia verba illa, in Dioecesi sua, videntur ad Episcopi personam referri, si penderetur praesertim particula, sua, Dioecesis enim dicitur potius Episcopi propria, quam subditorum, ita Coninch. & alij apud Bonacini. de Censur. disput. 1. q. 3. punct. 2. vers. tertio. Alij denique asserunt, posse Episcopum praedicta absoluendi facultate uti etiam si tam ipse, quam subditi sint extra Dioecesim, ita Suarez tomo 4. in 3. part. disput. 30. sect. 2. numer. 3. & 10.

Et tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 11. Petr. de Ledesm. 2. to. Sum. tract. 1. cap. 6. post eo. conclus. diffie. 1. Sanch. in Sum. to. 1. lib. 2. cap. 11. n. 17. quos refert, & sequitur Dian. p. 7. in. 2. ref. 8. & 9. vbi dicit, illa verba Concilij, in Diocesi sua, explicanda esse, erga subditos sue Diocesis, ne potestas Episcopi in suos subditos coarctetur, & corrigantur iura, que iurisdictionem voluntariam extra propriam Diocesim, & cum subditis extra illam existentibus exerceri posse concedunt, ut in l. 2. ff. de offic. Procons.

11 Observant 3. quod nomine Episcoporum in tali casu intelliguntur Episcopi illarum Regionum, in quibus Concilium Tridentinum receptum est, ut censuit Sac. Congreg. Conc. teste Garco. de Benef. par. 7. cap. 11. num. 23. etiam si electi, & confirmati tantum sint, licet non consecrati, dummodo habeant subditos; quia illis competunt ea, que sunt iurisdictionis, ut dicunt DD. apud Barbos. d. par. 2. all. 39. num. 2.

12 An vero sub nomine Episcoporum veniant Prælati regulares, & alij habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem? negativè respondet Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 5. pun. 1. nu. 7. & alij communiter.

13 Notandum est autem, quod Priores Dominicani per se ipsos tantum vti possunt erga suos subditos eadem facultate absolendi, & dispensandi, quam habent Episcopi vigore Concilij Triden-

tini dicta sess. 24. cap. 6. ex privilegio eis concessio à Pio V. ut refert Rodrig. apud Dian. par. 1. tr. 5. ref. 6. vbi etiam dicit, quod huiusmodi privilegio gaudent etiam alij Regulares, qui privilegiorum ordinis S. Dominici sunt participes.

14 Quæres, an possit Episcopus prædictam facultatem absolendi, & dispensandi vigore d. cap. 6. particulari Sacerdoti, seu Confessario delegare? affirmativè respondet Nau. cons. 11. num. 4. de Privileg. Dian. par. 7. tr. 2. ref. 12. & 13. & alij, & censuit etiam Sac. Congreg. teste Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 1. tum quia hæc potestas annexa est dignitati, & officio, & consequenter ordinaria, & delegabilis: tum quia quoties conceditur aliqua potestas Prælatis presentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici, electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ delegetur, ut post Ias. in l. more maiorum nu. 65. ff. de Iurisd. omn. Iud. & alios notat Barbos. d. par. 2. all. 39. n. 11. Ex quo infert Dian. par. 7. tr. 2. ref. 14. & alij apud Barbos. vbi supra nu. 15. quod potest Episcopus deputare confessarium, qui cum eo dispenset in irregularitatibus, & suspensionibus, eumque absolvat in alijs casibus occultis Sedi Apostolicæ referuatis iuxta vit. cap. 6. ut censuit etiam Sac. Congreg. teste Bellet. in Disquis. Cleric. tit. de Discipl. Cleric. §. 1. num. 54.

15 Quæres 2. an Episcopus possit absolvere à censuris alteri Episcopo

PPPP scopo

scopo, seu Prælato reseruat? affirmative respondeo cum Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. p. un. 2. num. 6. & alijs, dummodò censura lata sint per statutum, vel per sententiam generalem: immò ab illis potest absolueri quilibet Confessarius alterius Diœcesis, si ibi non sint reseruatæ, ut dicit Coninch. de Sacram. disp. 14. dub. 16. nu. 258. & alijs apud Dian. par. 5. tr. 9. ref. 8. Barbof. par. 3. all. 52 num. 15. Possenin. de offic. Curat. cap. 7. num. 49. secus si censura lata esset per sententiã particulare: quia tunc absolutio ratione causæ inchoatæ spectat ad Prælatum, qui censuram tulit, alioquin iurisdictionis confunderentur, Bonacin. loco cit. idemque dicendum, quando aliquis à Iudice citatus fuit pro causa, pro qua deinde fuit excommunicatus; quia tunc similiter ab eodem Iudice absolui debet eap. proposuisti de for. compet. Dian. d. par. 5. tr. 9. ref. 9. obicitur: Philipp. Fabr. de Censur. in 4. sent. dist. 25. quest. 1. disp. 4. cap. 8. nu. 243.

S P M M A R I V M.

- 1 Hereticus purò externus, qui mente non negat fidem non subicitur excommunicationi latae in bulla Cœna.
- 2 Hereticus tantum mentalis à quolibet Confessario absolui potest.
- 3 Episcopus, & Inquisitor in foro exteriori absolueri possunt hæreticos.
- 4 In foro conscientie non potest

Episcopus, aut Inquisitor absolueri ab hæresi, neque ab alijs casibus eorum occultis contentis in bulla Cœna: limitatur n. 5.

6 Privilegia, quibus Superiores Regulares poterant absolueri ab hæresi, & alijs casibus in bulla cœna comprehensis hodie sunt reuocata.

7 Quam pœnam incurrat absolvens à casibus reseruat in bulla Cœna.

8 An possit Episcopus absolueri in alijs casibus occultis reseruat Summo Pontifici in alia lege, seu constitutione.

9 Decreta generalis Concilij videtur continere vim clausule derogatorie ad alia decreta posteriora contraria.

10 An possit Episcopus dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori.

C A P. IV.

An Episcopus, & Inquisitor hodie possint absolueri hæreticum.

IC non loquimur de hæretico purò externo, qui mente non negat fidem: neque de eo, qui omninò in-deliberatè, & absque vlla aduertentia exterius diceret hæresim: quia isti non subiciantur excommunicationi latae in bulla Cœna: cum verè hæretici non sint, ut d. Nau. in Man. cap. 11. nu. 27. vers. tertio peccat Grass. par. 1. lib. 2. c. 2. num.

num. 30. *Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 40. num. 32. & seq. Dian. par. 1. tr. 5. ref. 1. & par. 4. tr. 4. ref. 240. neq. de heretico tantum mentali, quem constat posse absolui à quolibet Confessario; quia excommunicatio non incurritur ob actus merè internos, cum Ecclesia non iudicet de occultis* *et sicut tuis in fine de Simon. nisi hæresis mente concepta verbis, vel signis publicè, vel occultè sufficienter manifestetur ita, ut si quis tunc esset præsens, cognosceret, talem lapsum esse in hæresim* *Bonacin. de Censur. in partic. disp. 1. q. 2. pun. 2. nu. 2. & alij communiter.*

3 His notatis dico primò, quod Episcopus, & Inquisitor in foro exteriori possunt absoluerè hereticos à censuris contra eos latis, eosque gremio Ecclesiæ reconciliare *cap. ut officium de Heret. in 6. & ita tradunt DD. apud Barbos. d. all. 40. num. 36. Dian. par. 1. tr. 5. ref. 3. & par. 4. tr. 8. ref. 50. Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 5. pun. 2. num. 11.*

4 Dico 2. quod in foro conscientie non potest Episcopus, aut Inquisitor absoluerè ab heresi, neque ab alijs casibus etiã occultis in bulla Cæne Domini comprehensis, quia ibi derogatur cuius Concilio, & per consequens derogatur etiã Tridentino; *6 ut censuit Sac. Congreg. Concilij, & declarauit Pius V. Greg. XIII. & Clemens VIII. ut referunt Nau. in man. cap. 27. num. 275. Garc. de Benef. par. 11. cap. 10. nu. 115. & seq. Megal. var. resol. to. 1.*

ref. 21. num. 6. Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 1. vers. primo & disp. 2. q. 5. pun. 2. num. 11. Pias. in Prax. par. 2. cap. 2. num. 13. Ricci. in Prax. for. Eccles. par. 1. ref. 484. Barbos. par. 2. all. 40. num. 23. & seq. vbi etiam dicit, quod vltimam obtinuit, ut Episcopi à Summo Pontifice facultatem perant absoluerè prædictos hereticos, quam Pontificis nomine causa, cognita Domini Cardinales Inquisitores generales Urbis, & Orbis cõcedere solent confectis super ea re patentibus litteris, quamuis contrarium tam quoad Inquisitores, quam quoad Episcopos sentiat idem Nau. cons. 11. num. 1 de Priuileg. & alij graues. DD. quos refert, & sequitur Di. par. 1. tr. 5. ref. 3. & par. 4. tr. 4. ref. 239. vbi dicit, Bullam Cæne solum prohibere absolutionem heresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & ideo non derogare facultati Episcopis concessa per Concilium Tridentinũ, in quo est sermo de occultis.

5 Limita vbi adesset obseruantia in contrarium cum certa scientia Papæ: quia tunc Inquisitor, & Episcopus ab heresi, & alijs casibus occultis in d. bulla Cæne contentis possent absoluerè, *ut d. Garc. loco cit. nu. 121. Dian. par. 4. tr. 8. ref. 35.*

6 Priuilegia verò Superioribus regularibus concessa, quibus poterant absoluerè ab heresi, & alijs casibus in bulla Cæne cõtentis reuocauit Urbanus VIII. *sub die 17 Nouembris 1623. ut refert. Dian. p. 1. tr. 5. ref. 6. & p. 3. tr. 2. ref. 122.*

7 Sed queres, quatin penam incurrat absolvens à casibus reservatis in Bulla Cœnæ? Resp. quod incurrit excommunicationem ipso facto latâ in d. Bulla S. quod si forte, quæ non est reservata, quia ponitur post reservationem factam in S. precedenti: & ideo illa reservatio extenditur ad casus præcedentes, non verò ad huc subsequentem *Nau. in man. cap. 27. num. 74. & alij apud Bonacin. de Censur. in part. disp. 1. q. 22. pun. 3. num. 8.* Vnde ab illa absolvi potest quilibet Confessorius iuxta cap. nuper. de Sent. excom. ad incurrandam autè hanc excommunicationem requiritur præsumptio, quæ dolum & scientiam importat: & ideo excusaret ignorantia, obliuio, vel inadvertentia *Vulp. in Prax. iudic. c. 4. num. 9. Bonacin. loco cit. num. 4.* secus esset, si Sacerdos absolueret prætextu privilegiorum à dictis casibus, & ab alijs comprehensis in decreto Sac. Congregationis apud *Quarant. in ver. casus reservati*: tunc enim incurreret excommunicationem Papæ reservatam in dicto decreto: quod procedit quoad Sacerdotes, tam seculares, quam Regulares per uniuersam Italiam extra Urbem degentes, *vt observat etiam Bonacin. loco cit. pun. 3. num. 9.*

8 Ad dunt nonnulli DD. neq. posse Episcopum absolvi in alijs casibus occultis in alia lege, seu cõstitutione per summum Pontificem reservatis, quasi illos absolute reservando censeatur derogare Concilio, & ita declarasse

Gregorium XIII. & Sac. Congregationem refert Garc. d. par. 1. n. cap. 10. num. 122. & seq. Vulp. in Prax. iudic. for. Eccles. c. 35. nu. 33. in fin. hoc tamen intelligendum est, quando in reservatione apposita esset clausula sufficienter exprimens derogationem Concilij Tridentini, vt d. Dian. par. 7. tr. 2. res. 20: ubi citat Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. n. 1. Mazuchel. in tract. de Casib. refer. disp. 2. cap. 2. diffi. 1. num. 24. Peregrin. in tract. de duell. q. 33. nu. 5. Boss. de Iubil. sect. 1. cas. 10. S. 5. num. 249. Gauant. in Man. Episc. ver. absolutio nu. 4. Suarez de Pœnit. disp. 30. sect. 2. num. 12. & seq. decreta enim Concilij generalis ita matura deliberatione sancita sunt, vt videantur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis specificam faciant mentionem cap. ex parte ubi glos. in ver. nulla mentio de Cap. Monac. cap. nonnulli ubi etiam glos. in ver. fecerunt mentionem de Rescript. vel saltem constet, Papam derogare voluisse, vt dixit Rot. decis. 601. nu. 3. coram Card. Gualer.

10 An verò Episcopus possit virtute Concilij Tridentini *sesi. 4. c. 6.* dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori? affirmat Garc. de Benef. par. 11. cap. 10. numer. 86. Filliuc. in 97. mor. tom. 1. tr. 20. cap. 9. n. 246. quos refert Dian. par. 1. tr. 15. res. 24. & alij apud Barbof. d. p. 2. all. 39. num. 44. vers. Duodecimò: quia in Bulla Cœnæ solum fit mentio

tio de reuocatione facultatis absolueudi, non verò de dispensatione; & ideo cum sint res distincte, non est facienda extensio de vna ad aliam, vt obseruat Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 3. pu. 7. num. 14: vbi etiam dicit, Episcopum posse in tali casu dispensare tam circa vsum ordinum susceptorum, quam circa susceptionem ipsorum ordinum, quãdiu delictum est occultum: obtentam tamen prius à Summo Pontifice absolutionem ab excommunicatione, Dian. par. 7. tr. 2. ref. 251.

Notandum tamen est, quod quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi cõfessiones secularium. ex Decreto Pauli IV. apud Barbof. loco cit.

S V M M A R I V M.

1. Episcopus absolvere potest ab excommunicatione percussorem clericum, quando percussio est leuis.
2. Quæ dicatur leuis, & quæ grauis percussio.
3. Iniuria, quæ ex se sunt leuis, aliquando ex circumstantijs graues fiunt.
4. An Episcopus absolvere possit Iudicem laicum, vel eius Apparitores percutientes clericum.
5. Iudex laicus remittens clericum ad Iudicem ecclesiasticum cum ignominia, incidit in excommunicationem cap. si quis suadente.
6. In dubio percussio, seu iniu-

ria censenda est grauis.

7. An Superiores regulares absolvere possint suos subditos ab huiusmodi excommunicatione.
8. Moniales ab Episcopo absoluntur, etiam si percussio sit grauis.
9. An Prælati Episcopis inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possint ab hac excommunicatione absolvere.
10. Percussio, quæ in se est grauis, aliquando fit leuis ad effectum vt Episcopus possit absolvere, & in quibus casibus id procedat.
11. An iniuria, quæ in se est leuis, fiat grauis ratione loci publici.
12. An Episcopus possit absolvere ab excommunicatione huiusmodi contracta ab percussione grauem, quando delictum est occultum.
13. An possit Iudex eiusmodi absolutionem acceptare pro foro externo.
14. An publicus Clericus percussor sit statim vitandus ante sententiam.
15. An à sententia declaratoria excommunicationis detur appellatio quoad effectum suspensionis.
16. An si excommunicatus ante declaratoriam compareat humiliter petens absolutionem, sit statim absoluendus.
17. Quid seruandum sit, si excommunicatus esset absoluendus à Papa.

CAP. V.

Quando possit Episcopus absol-
uere ab excommunicatio-
ne contracta ob Cle-
rici percussio-
nem.

1

Communis est cō-
clusio, quod si
percussio est le-
uis, Episcopus
absoluit iure suo;
si verò est gra-
uis, absolutio spe-

ctat ad Papam *cap: peruenit, vbi
DD: de Sent: excomm: quæ autem*

2 percussio dicatur grauis, & quæ
leuis, remittitur arbitrio Iudicis,
qui ex circumstantiis personarū,
locorum, temporum, modi per-
cussionis, & læsionis arbitrari po-
terit *Sylu: in verb: Absolutio 4: in
prin: Bonacini: de Censur: in part:
disput: 2: quest: 3: punct: 6: sect: 5:
num: 8: vers: mediocris, & alij apud
Bellæ: in Disquis: Cleric: tit: de*

3 *Favor: Cleric: can: 6: 3: numer: 34:
nā iniuriæ, quæ ex se sunt leues,
ex circumstantiis aliquando gra-
ues fiunt, vt notatur in contru:
Pij II: quam refert Nau: in mā:
cap: 27: num: 91:*

4 *Vnde si Iudex
laicus, vel Apparitor eius Cleri-
cum deliberatè percutiat, quam-
uis leuiter, percussio cēsetur gra-
uis cap: ff: vero 1: de: Senten: excom:
quod intellige, & vt Iudex, vel vt
minister laicalis iurisdictionis cle-
ricum percutiat, vt: d. Genuens:
in Prax: Archiep: cap: 23: quia*

tunc Iudex laicus, vel Apparitor
non tantum percutit, sed etiam
iurisdictionem in Clericum vsur-
pat *Panor: in d: cap: ff: vero n. 3:
Aul: de Censur: 2: part: cap: 7: di-
spat: 1: dub: 6: vers: nonnulli, si ve-
rò leuiter clericum percuterent
vt priuatæ personæ, absolui pos-
sunt ab Episcopo, Genuens: loco
cit: vbi etiam dicit, quod Iudex
agere præsumitur vt priuatus,
quando absque causæ cogitatio-
ne infert iniuriam.*

Idemque dicendum, si Iudex
laicus remitteret clericū ad Cu-
riam Ecclesiasticam cum ignomi-
nia, ac verecundia, puta sine pal-
lio, manibus ligatis quando po-
puli maxima est frequentia, vel
tubis sonantibus, aut cum catena
in collo, vel raso capite, vel simili
modo in eius opprobrium: tunc
enim grauis iniuria clerico irro-
gatur: & ideò Iudex, & alii ad id
cooperantes inciderent in excō-
municationem *cap: ff: quis suadē-
te 17: quest: 4: vt dicunt DD: quos
refert, & sequitur Yulb: in Prax:
iudic: cap: 43: num: 22: nisi fortè
talis clericus remittatur manibus
ligatis ob aliquod graue delictū
causa custodiæ potius, quā igno-
miniz, vt d. Clar: in Prax: crim:
d: fin: quest: 36: vers: quæro quo-
modo: dummodò in cæteris mo-
destia, & vrbauitas clericis debi-
ta seruetur.*

In dubio autem, an percussio
sit grauis, vel leuis, Iudex ecclesia-
sticus declarare debet, percussio-
nem esse grauem, vt in d. extrap:
Pij II: Obserua tamen, quod in
hoc casu non accipitur atrox in-
iuria

iuria secundum subtilitatem iuris, sed ex consuetudine, ut probatur ex d. extrau. Pij II: in qua percussio cum alapa dicitur leuis, quamuis de iure sit iniuria, grauissima, ut notat etiam Genuens: in Prax: Archiepiscopi: 80: num: 3:

7 Idem dicendum de Superioribus regularibus, qui subditos suos incidentes in excommunicationem d. an: si quis suadente, absolueri possunt, quando iniuria est leuis cap: cum illorum de Sent: excom: quod procedit etiam in nouitio, qui in tali casu à Prælato Monasterii absolui potest glos: in cap: religio 9: quamuis in verbo non possit de Sent: excom: in 8: Ricc: in Prax: for: Eccles: part: 4: ref: 259. etiam si ante Religionis ingressum in talem excommunicationem incurrerit Coninch: de Sacram: disput: 14. dub: 16: nu: 139: Sylu: in verb: Absolutio 4: num: 3: vers: primus est in fin: nisi forte Regularis professus, vel Nouitius clericum secularem percusserit, quia tunc ab Episcopo est absoluehdus, ut in d. c: religio.

Si verò excessus esset enormis, ad Sedem Apostolicam est recurrendum, iuxta cit. c. cum illorum: quamquam omnes ferè Religiosi hodiè priuilegium habent absoluehdi, etiam si percussio enormis sit, ut obseruat Ricc: loco cit: d: ref: 259:

8 Moniales verò siue Clericum, siue se inuicem percutiant, iuxta dispositionem iuris ab Episcopo absoluuntur cap: de Monialibus, ubi glos: de Sent: excom: Abb:

ibidem num: 6: Sylu: in verb: absolutio 4: num: 3: vers: tertius est in fin: etiam si percussio sit grauis, ut infra dicemus.

9 Ceteri autem Prælati Episcopis inferiores habentes etiam iurisdictionem quasi Episcopalem non possunt ab hac excommunicatione absolueri, quamuis iniuria sit leuis, nisi speciale priuilegium à Sede Apostolica obtinuerint Bonacin: de Censur: disp: 2: quest: 4: punct: 3: num: 7: Barbo: de offic: & potest: Episc: part: 2: all: 41: num: 2.

10 E contra verò percussio, quæ in se est grauis, ratione alicuius circumstantiæ aliquando sit leuis ad effectum ut Episcopus possit absolueri: nam si quis se defendendo percuteret clericum, & excederet moderamen tutelæ, licet sit excommunicatus propter excessum, non tamè tenetur ire ad Sedem Apostolicam pro obtinenda absolutehione, etiam si percussio sit grauis, sed potest absolui ab eius ordinario: quia si deberet adire Sedem Apostolicam, puniretur poena ordinaria delicti, quod esset contra Regulas iuris: sicut enim minuitur poena ratione ætatis, vel modicitatis delicti, ita etiã minuenda est ratione intensi doloris, ita Marell: Vulp: in Prax: indic: cap: 1 num: 42: & alij: si verò se defenderet cum moderamine inculpate tutelæ nullam excommunicatione contraheret ob huiusmodi percussionem cap: si verò 1. & cap: ex tenore de Sent: excom: quod etiam procederet, quando percuteret clericum pro defensione.

fione earum personarū, per quas ei fit iniuria, ut sunt vxor, filii, Parentes, Fratres, & Sorores, ut d: *Vulp. loco cit. cap. 1. n. 40.*

Vnde in excommunicationem non incideret inuasus repercutiendo clericum inuasorem: nisi repercuteret clericum, quando non haberet amplius animum repercutiendi, quia tunc vocatur vindicta, & non violentiz repulsiō *cap. 1. in fin. de Sent. excomm. Vulp. ubi supra num. 4. Graff. dec. sur. part. 1. lib. 2. cap. 49. numer. 15:* ubi etiam dicit, quod si non appareat, quis fuerit aggressor, tūc talis percutiens clericum excommunicatione ligatur, quia cōstat, eum manus violentas inieciſſe.

Addit Ricc. in *Prax. for. Eccl. part. 2. ref. 228.* quod si quis percutiat, vulneret, aut occidat clericum turpiter, aut impudicē inuentum cum matre, vxore, sorore, vel filia propria potest absolui ab Episcopo *per tex. in cap. si verò 1. de sent. excomm.* Sed alii tenent, quod licet percutiēs grauius peccet, ab excommunicatione tamen excusatur propter vehementem passionem, ac dolorem, modò percutiat in continēti, & non ex interuallo *glos. in d. cap. si quis suadente verb. violentas Sylu. in verb. Excommunicatione 6. n. 6. vers. Decimo. & communem dicit Bonacin. de Censur. disp. 2. q. 4. pun. 4. nu. 6. & alij DD. relati in Synag. comm. opin. tit. de Adult. & c. cap. 6.* quod procedit, etiam si non inueniat Clericum in ipso turpi actu, sed vel amplexā-

tem, aut osculantem, aut in loco suspecto, ut si solus inueniatur cōsola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo addit rationabilis suspicio *Nax. cap. 27. n. 24. Bonacin. loco cit. num. 8. & alii communiter,* vel si inueniat loquentem cum sua vxore, quando illum prius ter admonuerat, & ipse noluit desistere *secundam DD. quos refert Barbof. in d. cap. si verò nu. 7. Bonacin. ubi sup. nu. 8.*

Hinc Ricc. in *Prax. ut supra part. 3. ref. 64.* ab excommunicatione excusat quemdam Adolescentem, qui Clericum tentantem de crimine nefando vulnerauit.

Limita, quando non ex subita passione, sed matura deliberatione etiam sine temporis interuallo Clericum percuteret; quia tūc non excusatur ab excommunicatione *Sylu. in verb. excommunicatione 6. n. 6. vers. Decimo.*

Limita 2. si id faceret per interpositam personam *Ricc. in Prax. p. 2. ref. 228.*

Limita 3. quando percuteret Clericum inuentum cum filia, adoptiua, vel cum aliis consanguineis, seu coniunctis in remotiori gradu: tunc enim excommunicationem incurreret, quia *tex. in d. cap. si verò,* excipit tantū matrem, vxorem, sororem, & filiā, propriam *glos. ibidem ver. matre Barbof. n. 8. Nau. d. cap. 27. nu. 84. Sylu. loco cit. Bonacin. d. disp. 2. q. 4. pun. 4. nu. 6. in fin. Lexan. in Summ. qq. Reg. tom. 3. verb. Clericus. nu. 9.*

Qua-

11 Quæres, an iniuria, quæ in se est lenis, fiat grauis ratione loci publici? Resp. negatiuè, nisi in se sit aliquo modo notabilis, & generet aliquod magnum scandalum, ut post Lap. & Card. dicit Nau. in man. cap. 27. num. 92. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 1. ref. 446. Genuens. in Prax. Archiepisc. c. 80. & alii, quos refert, & sequitur Dian. part. 1. tract. 16. ref. 21. contrariam tamen tenet glos. in cap. cum illorum verb. mutilatione de Sent. excomm. Sylu. in verb. absolutio 4. in princ. Bonacin. de censur. disput. 2. quæst. 4. punct. 5. num. 8. vers. grauis percussio, & alij apud Barbof. de offic. & potestat. Episcop. part. 2. allegat. 41. num. 5.

12 Quæres 2. an possit Episcopus absoluerè ab huiusmodi excommunicatione contracta ob percussione grauem, quando delictum est occultum, nec deductum ad forum contentiosum iuxta Conc. Tridentin. sess. 24. de ref. c. 6. Affirmatiuè respondent DD. quos refert, & sequitur Bonacin. de Censur. disput. 2. q. 4. punct. 5. num. 19. ubi etiam dicit, quod talis excommunicatus ab Episcopo absolutus non tenetur postea adire Papam, vel Legatū, cum simpliciter fuerit absolutus ex privilegio d. Concilij.

13 An verò possit Index eiusmodi absolutionem pro foro externo acceptare, si delictum deinde fiat publicum? Respondeo quod potest, si velit; nam potest etiam eum tamquam irregularem punire, si dum eius excommunicatio

notoria fuit, celebrauerit etiam post huiusmodi absolutionem: quia in tali casu, in facie ecclesie à sacris abstinere debet ac si absolutus non esset, quamdiam de eius legitima absolutione publice non constet, ut dicit Layman. de Censur. in commun. tractat. 5. cap. 7. num. 7.

14 Quæres 3. an publicus Clerici percussor sit statim vitandus ante sententiam Iudicis? Resp. negatiuè, sed expectanda est Iudicis sententia: quia, ut vitetur publicus percussor Clerici, requiritur, ut nullo modo possit occultari, aut per aliquod remedium iuris excusari, ut in extrau. Ad euitanda, quam refert Nau. in man. cap. 27. num. 35. hoc autem per sententiam declarandum est, cum potuerit talis reus percutere ab sui defensione, vel ob alia legitimam causam, ita Dian. part. 5. tractat. 9. resol. 61. ubi citat Couar. in cap. Alma mater par. 1. §. 2. num. 7. Celestin. in Comp. Theol. moral. tractat. 3. cap. 9. diff. 3. & alios.

15 Quæres 4. an à sententia declaratoria excommunicationis detur appellatio quoad effectum suspensiuum? Resp. affirmatiuè: tum quia potuit Index iniuste declarare: tum quia iura reiciunt appellationem, quando interponitur à sententia excommunicationis, ut in cap. is cui §. sane de Sent. excomm. in 6. non autem quando interponitur à declaratoria incurtus censurarum glos. communiter recepta in cap. cupien

tes §. quod si per viginti in verb.
 priuatos de elect. in 6. Nau. consi.
 num. 5. de Sent. excomm. & commu-
 nem dicit Genuens. in Prax. Ar-
 chiep. cap. 22. num. 1. & 2. & alij
 apud Barbof. in cap. peruenit 13. de
 Appellat. Bonacin. de Censur. disp. 1.
 quest. 1. punct. 2. num. 7. & 8. vbi
 etiam dicit, quod huiusmodi ap-
 pellatione impedit denunciationem,
 nisi delictum sit adeo notum, vt
 nulla possit tergiversatione cela-
 ri: tunc enim non licet appellare,
 vt in d. cap. peruenit. Sed alij in-
 distictè tenent, excommunicatū
 pendente appellatione & declara-
 toria posse denunciari, seu ceda-
 lones affigi, quia talis denuncia-
 tio, seu Cedula non affixio nihil
 aliud est quam sententiz manife-
 statio, siue potius executionis
 promulgatio, non autem execu-
 tio, quia excommunicatio seculum
 trahit executionem; & ideo per
 huiusmodi denunciationem ex-
 communicatus amplius non liga-
 tur, quam antea, ita Genuens. loco
 cit. num. 2. Ricc. in Prax. for. Eccl. 1.
 part. 4. resolut. 18. per text. in
 cap. pastoralis §. verum de Ap-
 pellant.

Si verò appellatio ex legitima
 causa interponatur, antequam
 excommunicatio, vel declarato-
 ria feratur, tunc Iudex neque ex-
 communicare, neque declarare
 potest, dummodo delictum non
 sit publicum, aut notorium cap.
 per tuas de sent. excom. cap. solet, &
 cap. Venerabilibus §. sed si ex cau-
 sa eod. tit. in 6. cap. peruenit. & e.
 pastoralis §. verum ex. de Appell.

& ideo reus citatus ad allegandā
 causam quare excommunicari
 vel excommunicatus declarari non
 debeat, non est statim excommu-
 nicandus, vel declarandus, sed ex-
 pectari debet, per decem dies,
 quia iura ante huiusmodi senten-
 tias reo appellandi beneficium
 concedunt, vt d. Ricc. in Prax.
 vt supra part. 4. ref. 18. qui ibidem
 ref. 26. addit, hoc etiam procedere,
 quando quis ante sententiam
 iter arripuit ad Superiorem, quod
 vim appellationis habet; valeret
 tamen excommunicatio, vel de-
 claratoria lata intra decem dies,
 si reus non appellauerit iuxta
 glos. in d. cap. venerabilibus §. por-
 ro in verb. Appellatum de Senten.
 excom.

16 His adde, quod si compareat
 excommunicatus, antequam affi-
 gantur Cedulae, & humiliter
 petat absolutionem, & satisfac-
 tionem offerat, statim est absol-
 uendus propter mala quae seculum
 affert excommunicatio cap. qua
 fronte, vbi glos. de Appellat. quod
 in delictis leuibus praecipue locū
 habet: nam in casibus grauiori-
 bus expedit, vt tales excommuni-
 cati declarentur, donec satisfecerint,
 vt ipsi abstineant in futurū,
 & alii terreantur iuxta clem. 1. §.
 & quia de Pen. Genuens. in Prax.
 cap. 23. num. 1. Ricc. in Prax. for. Eccl.
 part. 4. ref. 16. Satisfactio autē
 versatur circa aestimationem dā-
 ni, & interesse, non aestimationem
 iniuriae, vt d. Marcell. Vulp. §. 1.
 Prax. Iudic. capit. primo, nu-
 mer. 52.

17 Notandum est etiam, quod ubi quis esset absolvendus à Papa, si post declarationem humiliter petat, remoueri cedulones, solet ei concedi terminus unius, vel duorum mensium ad obtinendam absolutionem; & interim remouentur cedulones, dummodò dum se contineat, præstita cautione: quo termino elapso de nouo affiguntur, nisi presentauerit absolutionem, & ita seruari in tribunalibus Ecclesiasticis dicit Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. res. 17. Genues. ubi supra cap. 23. numer. 13.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus ab excommunicationibus Papæ reseruatim absoluit eos, qui ob iustum impedimentum Sedem Apostolicam adire nequeunt.
- 2 Qui temporali detinentur impedimento, debent illo cessante se Apostolicæ Sedi presentare, secus si perpetuum habeant impedimentum.
Qui censentur habere impedimentum perpetuum, seu temporale, ibidem.
- 3 Pueri, qui in puerili ætate in excommunicationem Papæ reseruatam inciderunt, absolui possunt ab Episcopo absque onere se presentandi Sedi Apostolicæ.
- 4 Veniens ex suo artificio, quo iter agendo uti non potest, absolui potest ab Episcopo.
- 5 Quinam veniant nomine pauperum.

- 6 Delicati, aut multum potentes non sunt Romam mittendi, sed prius consulendus est Papa.
- 7 An Episcopus possit absolutionem ab huiusmodi excommunicationibus alteri committere.
- 8 An habentes priuilegium absoluedi a censuris Papæ reseruatim possint hanc facultatem alteri committere.
- 9 In certis casibus absolvere nequeunt habentes huiusmodi priuilegium.
- 10 Declarantur constitutiones Gregorij XIII. & Clementis VIII. editæ contra provocantes ad duellum.
- 11 An possit ab huiusmodi excommunicationibus Episcopus absolueri, si excommunicatus adire potest Legatum.
- 12 Quid si adire potest alium habentem priuilegium in dictis casibus absoluedi.

CAP. VI.

An, & quando Episcopus absolvere possit ab excommunicatione publica Papæ reseruata.

Doctores cõmuniter tenent, posse Episcopum absolueri à censuris Papæ reseruatim etiam in bulla Censuræ contentis eos, qui ob iustum impedimentum sedem Apostolicam adire non possunt: tunc enim illa potestas ordinaria, quæ sublata erat ei per reseruationem, restituitur existens.

te huiusmodi impedimento; id
que defumitur ex benigna Sum-
mi Pontificis voluntate, qui non
videtur voluisse reservare abso-
lutionem cum tanto incommo-
do, ut constat ex cap. mulieres, &
cap. quamuis de sent. excom. cum
simil. quamuis enim in dictis iu-
ribus agatur tantum de absolu-
tione ab excommunicatione can.
si quis suadente 17. q. 4. eadem ta-
men est ratio in alijs excommu-
nicationibus Papæ reservatis;
Vnde in cap. ea noscitur, & cap.
quod de his eod. tit. de sent. excom.
& in cap. eos qui eod. in 6. fit men-
tio de impedimentis, non autem
de d. can. si quis suadente, ut rectè
observat felin. in d. cap. quamuis,
& Sylu. in ver. excommunicatio
4. num. 7. vers. Quarto. Quare,
ita resolvunt Nau. in man. cap. 27.
num. 89. §. ad primu. Mezal. var.
resol. tom. 1. res. 37. num. 5. & com-
munem dicit Conturb. de Censur.
disp. 14. dub. 16. num. 241. Gutier.
de Matrim. cap. 49. nu. 8. Bonacin.
de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. nu. 4.
Auil. eod. tract. 2. par. cap. 7. disp.
1. dub. 6. vers. tertia conclusio Lay-
man. par. 2. tr. 5. cap. 6. num. 5. Bar-
bos. de offic. & pot. Episc. par. 2. al.
40. num. 15. Sanch. in oper. mor. lib.
1. cap. 13. num. 36. & lib. 2. cap. 11.
num. 23. vbi etiam dicit, quod
Vicarius Episcopi etiam genera-
liter deputatus potest huiusmodi
impeditos à supradictis casibus
absolvere: quod procedit, siue
impedimentum sit perpetuum,
siue temporale iuxta communem
D. obtorum sententiam.

2. Hęc tamen est differentia inter

impedimentum perpetuum, &
temporale, quod habentes impe-
dimentum perpetuum absolute ab-
solvantur, nec eis iniungitur onus
se presentandi summo Pontifici
d. cap. mulieres cap. de monialibus
& cap. quamuis de sent. excom.
tales sunt moniales, & alię mu-
lieres, senes, Valerudinarij,
hoc est perpetuo, seu incurabili
morbo laborantes, ac membris
defuturi, videlicet claudi, ceci
& similes; debent tamen prius
iuxta facultates satisfacere illis,
quibus iniuriam irrogarunt, ut
in cap. ea noscitur eod. tit. qui ve-
rò temporali detinentur impe-
dimento, debent illo cessante
quamprimum se apostolicę sedi
presentare d. cap. ea noscitur, &
cap. quod de his de sent. excom.
alias in eamdem censuram rela-
buntur cap. eos qui eod. tit. in 6.
tales sunt existentes in periculo
mortis, habentes inimicitias ca-
pitales, qui sine periculo vite
sedem Apostolicam adire ne-
queunt, infirmi, Adolefcentes
etiam sui iuris, quibus iter esset
discrimini, filijfam. existentes
sub patria potestate, qui non
possunt iter facere sine Patris
preiudicio, pauperes, habentes
curam animarum, & eorum ab-
sentia subditis esset detrimento,
vel alio simili, aut maiori impe-
dimento detenti, quod arbitrio
Episcopi relinquitur cap. mulie-
res cap. de cetero cap. pueris cap.
quamuis cap. relatum, & cap.
quod de his de sent. excom. & d.
Sylu. in ver. absolutio 4. num. 3. &
4. Nau. in man. cap. 27. n. 88. Auil.
de Cen-

de Censur. 4. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. tertia conclusio Bonacin. 100. tract. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 4. Dian. par. 3. tr. 9. ref. 6. Coninch. de Censur. disp. 14. dub. 16. num. 24. Barbos. d. all. 40. num. 29.

3. Obserua tamen, quod pueri doli capaces, qui in puerili etate in excommunicationem Papæ reseruata incidunt, semper absoluentur ab Episcopo siue ante, siue post pubertatem absoluteionem petant, absque onere se presentandi sedi Apostolicæ, cum propter defectum etatis, in qua excessus fuit commissus, rigor sit mansuetudine temperandus d. cap. quamuis, & cap. pueris, ubi Panor. de Sent. excom. Dian. loco cit. quicquid in contrarium dicat Sylu. in ver. absolutio 4. nu. 3. vers. quidam vero. immo pierique DD. pueros ante annos pubertatis excusant à censuris latis tam à iure, quam ab homine, ita Cælestin. in Comp. Theol. mor. tract. 3. cap. 6. num. 9. & alij, quorum sententiam probabilem dicit idē Dian. par. 5. tract. 9. ref. 46.

4. Obserua 2. quod viuens ex suo artificio, quo iter agendo uti nō potest, absolui similitè potest ab Episcopo, ut d. Barbos. loco cit. n. 23. quia non renetur mendicare, si alias non est mendicus: immo si solitus etiā sit medicare, poterit absolui, si mendicando in loco suæ mansionis soleat sibi, & coniugi prouidere, & iter faciendū id præstare non possit Sylu. in ver. absolutio 4. nu. 3. vers. Octauus est in paupere

Man. d. cap. 27. nu. 88. Dian. p. 5. tr. 9. ref. 6.

5. Obserua 3. quod nomine Pauperum veniunt etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attentio statu personæ & dignitate videntur indigere, ut d. Bartin. l. 1. num. 35. C. de Sacros. Eccles. & alij apud Barbos. d. par. 2. all. 40. num. 24.

6. Obserua 4. quod delicati, aut multum potētes, qui ad Curiam accedere, aut huiusmodi laborem sustinere nequeunt, non sunt Romā mittendi, sed prius consulendus est Papa, & obediendum eius imperio cap. mulieres de sent. excom. nisi fuerit probabile mortis periculum in mora, quia tunc absoluedi sunt ut alij, qui versantur in eodem periculo accepta cautione, quod parebit Papæ responso glos. in d. c. mulieres ver. laborem Sylu. in ver. absolutio 4. num. 3. vers. septimus est Nau. d. cap. 27. nu. 88. & 89.

7. Obserua 5. quod in tali casu potest Episcopus absoluteionem ab huiusmodi excommunicationibus committere Presbytero, ut d. glos. in cap. de cætero ver. licet de Sent. excom. Tolet. in Instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 32. n. 7. scæus dicendum de habentibus priuilegium absoluedi à censuris, & casibus Papæ reseruatis: isti enim alteri absoluteionem committere nequeunt, cum non ex officio suo hanc facultatem habeant, sed ex delegatione, ut dicunt DD. apud Barbos. d. p. 2. all. 35. num. 17.

No-

- 9 Notandum tamen est, quod Sacerdotes tam regulares quam seculares per vniuersam Italiam extra Urbem degentes citra mortis articulum non possunt virtute priuilegiorum absoluere a casibus in bulla Cœnz, vel Episcopo reseruatis, neque ab excommunicatione contracta ob percussione[m] Clerici, vel ob violationem clausuræ monialiū ad malum finem, vel ob violationem immunitatis ecclesiasticæ iuxta constitutionem Gregorij XIV. *incip. Cum alias ronnalli*, vel ob prouocationem, & pugnam in duello iuxta Concilium Tridentinum, & constitutionem Greg. XIII. *incip. Ad tollendam*, vel ob simoniam realem scienter contractam, vel ob confidentiam realem, *vt constat ex decreto Sac. Congregationis apud Quarant. in ver. casus reseruati.*
- 10 Notandum 2. quod in d. constitutione Gregorij XIII. puniuntur excommunicatione prouocatio ad duellum, & cooperatio, si per ipsosmet prouocantes, aut cooperantes non stetit, nē pugna sequeretur: sed in alia constitutione Clementis VIII. *incip. Illius vices*, prouocatio, & cooperatio ad duellum absolutē, ac simpliciter puniuntur excommunicatione, etiā si per ipsosmet prouocantes, vel cooperantes steterit, nē pugna sequeretur: & idē qui contrahit hanc excommunicationem contentam in constitutione Clementis VIII. potest virtute priuilegiorū absolui: quia in d. decreto S. Congregationis *sermo* tantum est de prouocantibus, aut pugnantibus in duello iuxta dispositionem Tridentini, ac constitutionis Gregorij XIII. *vt obseruat Bonacin. de Censur. in par. disp. 2. q. 3. pun. 48. num. 40.*
- 11 Limita supradictam conclusionem, quando excommunicatus potest adire Legatum: tunc enim Episcopus nequit absoluere, cum in tali casu non videatur adesse iusta, & legitima causa, vel impedimentum *cap. ea no. scitur de sent. excom. vbi præcipitur, vt pro huiusmodi absolutione recurratur ad Papam, vel eius Legatum Nau. in Man. c. 27. num. 90. vers. ad quartam Coninc. de Censur. disp. 14. dnb. 16. n. 242. Barbof. par. 2. al. 40. nu. 31. Bonac. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 2. num. 4. vers. rursus addit. contra Henric. lib. 12. de Matrim. cap. 3. num. 1. in glos. litt. H. quem refert & sequitur Auil. de Censur. 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. quarto nota Dian. par. 5. tr. 9. ref. 6. qui putant, quod quando quis impeditur adire Papam, potest absolui ab Episcopo tamquam proprio Pastore, ac potestate ordinaria, etiā si facilis esset recursus ad Legatum, quorum sententiam probabilem dicit, Laym. par. 2. tr. 5. cap. 6. nu. 5.*
- 12 Si verò nec Pontifex, nec Legatus adiri possunt, tunc iura absolutē concedunt Episcopo auctoritatem absoluendi, nec requirunt, vt ad eum alius habens priuilegium, secundum *Conincb.*

loc. cit. nec in tali casu tenetur excommunicatus epistolam, aut aliam ad Pontificem, seu Legatum mittere, quia iura hoc non exigunt *Nau. d. cap. 27. num. 90. vers. ad quintam Aul. de censur. 2. par. cap. 7. disp. 1. dub. 6. vers. secunde nota Dian. par. 5. tr. 9. ref. 6.*

Ego tamen cenſeo Episcopum nequaquam posse absoluere, quando potest confugi ad eum, qui privilegium, seu potestatem habet absoluendi: tum quia in hoc casu non cenſetur vrgens necessitas, tum etiam quia sacerdos simplex quamvis in articulo mortis constitutum possit ratione vrgentis necessitatis absolute, si tamen ea cesset, vel quia Pastor ordinarius, vel ab ipso expositus haberi potest, tunc absolute non poterit *Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 8. Gu-tier. eod. tract. cap. 49. num. 12. & alij apud Barboſ. de offic. & potest. Episc. par. 2. tit. 35. num. 10. Dian. par. 8. tr. 3. ref. 79.*

S V M M A R I V M:

1. Referuntur casus, in quibus Ordinarius potest dispensare in matrimonij denunciationibus.
2. Quando Parochus possit matrimonio assistere omiſſis denunciationibus.
3. An Episcopus dispensationem negans peccet mortaliter.
4. Pater avertens à matrimonio filiam ob notabilem dispa-ritatem, vel ob aliam rationabilem causam, an dicatur malitiose impedire.

5. Ordinarius dispensare non debet, nisi recepta informatione, an aliqua impedimenta subsint inter contrahentes.
6. An Vicarius Episcopi ex generalis commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare.
7. An ea, quæ in Concilio Tridentino committuntur Ordinarijs intelligantur etiam de Vicarijs generalibus.
8. An Episcopus, & Vicarius possint huiusmodi facultatem dispensandi alteri delegare.
9. An matrimonium contractum omiſſis denunciationibus sit validum.

C A P. VII.

An, & quando Episcopus dispensare possit in matrimonij denunciationibus.

Possit Episcopus dispensare in huiusmodi denunciationibus constat ex Conc. Tridentino *ses. 24. de ref. matr. cap. 10.* ubi id arbitrio prudentis Ordinarij relinquitur: nam si periculum esset alicuius peccati, infamiae, aut scandali, aut probabiliter timeretur, quod alter coniugum à fide data iniuste resiliat, vel quod matrimonium malitiose impediatur, potest ordinarius illas remittere *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 9. Vulp. in Prax. iudic. cap. 17. num. 20.*

Idem

Idem dicendum, si constitu-
tus in articulo mortis cum Con-
cubina contrahere desiderat ad
legitimam prolem, vel ad tol-
landam infamiam, vel ad tran-
quillitatem propriae conscientiae,
praesertim si tales Concubinarii
existimati sint diu coniugati *Sot*
in 4. dist. 23. par. 1. ar. 2. quem re-
fert, & sequitur Vulp. d. cap. 35.
nu. 20. ubi etiam dicit, quod in
tali casu solius Parochi auctori-
tate ex tacita Episcopi commif-
sione possunt omitti denuncia-
tiones, si Ordinarii copia habe-
ri non potest, dummodo matri-
monium celebretur coram Pa-
rocho, & testibus iuxta formam
Concilij, & ita etiam tenet Sax-
ch. de Matrim. lib. 3. disp. 17. Zam-
bran. de Sacram. matrim. cap. 7.
dub. 3. num. 1. & 2. Marchin. de
Pest. par. 6. sep. 4. num. 5. & alij
apud Dian. par. 5. tr. 3. ref. 98.

3 Quare si in ijs casibus Episco-
pus dispensationem neget, pec-
caret mortaliter, quia tunc val-
de expedit bono publico, ac sub-
ditis talis dispensatio, nisi forte
ex causa iusta maioris boni de-
negetur *Sanch. de matrim. lib. 3.*
disp. 10. num. 6. Gutier. cod. tract.
cap. 57. num. 4. Barbof. de offic. &
pot. Episc. par. 2. all. 32. n. 31. Vulp.
in Prax. iudic. cap. 15. num. 27. se-
cus esset, si nullum publicum, aut
priuatim notabile damnum se-
quatur: ut quando senex cum
puella, vel duo senes contrahere
volunt, & nullus est timor im-
pedimenti; quamvis enim in
his, & similibus casibus Episco-
pus possit dispensare, ad id ra-

men non tenetur sub pena pec-
cati mortalis *Sanch. d. lib. 3. disp.*
9. num. 3. & seq. & disp. 10. nu. 6.
Gutier. d. cap. 57. nu. 4.

4 Obserua tamen, quod si Pa-
ter nulla adhibita violentia, sed
precibus, ac suasionibus a ma-
trimonio auerteret filium ob
notabilem disparitatem, vel a-
liam rationabilem causam, non
diceretur malitiosè impedire;
malitia enim dolum, & calum-
niam importat, ut *d. gloss. in c. fin.*
S. sane ver. malitiosè de Despons.
Impub. in tali verò casu, nec do-
lus, nec calumnia interuenit sed
potius pater iure suo utitur be-
nè consulens filio; & idè in ta-
li casu Episcopus sine causa di-
spensaret Menoch. cons. 69. n. 29.
& seq. vol. 1. Cephal. cons. 421. à n.
62. vol. 3. Riminal. cons. 691. n. 31.
lib. 6. Gutier. Canon. qq. lib. 10. 20.
num. 9. & seq. Vulp. in Prax. iud.
cap. 15. num. 20. & seq. secus esset,
si Parentes minis, dolo, vi, ca-
lumnijs, aut alijs iniuste matri-
monium impedirent, quia tunc
esset iusta causa dispensandi Sā-
ch. de matrim. lib. 3. disp. 9. nu. 10.
& alij.

Cautus autem debet esse Or-
dinarius in dispensando ab hu-
iusmodi denunciationibus, ut
prius informationes recipiat, an
aliqua impedimenta subsint in-
ter contrahentes, nè se exponat
periculo impeditos coniungen-
di, ut post *Paludan. obseruat Sā-*
ch. d. lib. 3. disp. 9. nu. 20. & in hoc
satis esse informationem extra-
iudicalem tenent DD. quos re-
fert, & seq. Barbof. d. all. 32. n. 27.

6 An verò Vicarius Episcopi ex generali commissione possit in huiusmodi denunciationibus dispensare? affirmatiuè respondet Coninch. de Sacram. disp. 27. dub. 6. nu. 55. Cened. in Collect. ad I. 5 canon. par. 2. collect. 81. nu. 5. Azed. de Præcell. Episc. Dignit. par. 2. cap. 7. num. 32. & communè dicit Paris. de Resign. Benef. lib. 3. cap. 11. num. 19. & seq. vbi etiam

7 notat, quod vbiunque in Concilio Tridentino aliquid committitur ordinariis, intelligitur etiam de Vicarijs generalibus Episcoporum; vbi enim voluit Sancta Synodus Vicarium excludere, id expressit, vt in absolutione ab hæresi sess. 24. de res. cap. 6. & hanc esse receptiorem sententiam dicit Barbof. d. p. 2. all. 32. n. 28. & seq. Sbroz. de Vic. Episc. lib. 2. q. 201. num. 1. & seq. & alij apud Dian. p. 3. tr. 4. res. 233. quibus adde Gutier. de matrim. c. 56. num. 13. vbi dicit, quod tam Episcopus, quam Vicarius potest huiusmodi facultatem dispensandi in denunciationibus Parocho, seu alteri clerico delegare.

9 An verò matrimonium non præmissis denunciationibus contractum validum sit? Resp. affirmatiuè, nisi aliud obstat, vt declarauit Sac. Congreg. Concilij apud Farinao. dec. 18. par. 4. Diuers. & diximus supra lib. 6. c. 4. num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 An Episcopus possit dispensare in impedimentis, matrimonium non dirimentibus,
- 2 Quando Episcopus possit dispensare in voto simplici castitatis.
- 3 Quando Episcopus in impedimento matrimonium dirimente dispensare possit.
- 4 An Episcopus dispensare possit cum minoribus non habentibus ætatem requisitam.
- 5 Quid si matritia ætatem suppleat.
- 6 Et quid si ad ætatem legitimam deficerent duo, vel tres dies. Quæ dicatur ætas legitima in mare, & in femina ad contrahendum matrimonium, ibidem.
- 7 Quando possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium.
- 8 An Commissarius Cruciatæ possit in dictis impedimentis dispensare, ibidem.
- 9 Qui habent priuilegium dispensandi in casibus Episcopalis etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in casibus, qui non iure ordinario, sed ratione urgentis necessitatis competunt Episcopo, ibidem.
- 8 An Episcopus in dictis casibus dispensare possit quoad forum externum.
- 9 An Episcopus huiusmodi facultatem possit alteri delegare.
- 10 An Episcopus Coniugi ad fidem conuerso concedere possit licentiã transeundi ad secundas nuptias viuente altero coniuge infideli.

CAP. VIII.

An, & quando possit Episcopus
in impedimentis matrimo-
nii dispensare.

Dico 1. quod in impedi-
mentis non dirimenti-
bus ex iusta causa Epi-
scopus potest dispensa-
re etiam in utroque foro. nam
consuetudine receptum est. ut di-
spensatio huiusmodi impedimē-
torum non obtineatur à Papa,
excepto castitatis, ac Religionis
voto absoluto, ac perfecto. *Nav.
in M. in. cap. 2. num. 85. Bonacin.
de matrim. q. 3. unob. 15. numer. 3.
Vgolín. de offic. & pot. Episcop. c. 60
§. 3. ubi de communi Barb. eod. tr.
part. 2. alleg. 35. nu. 2. & alij apud
Sanch. de matrim. tom. 2. lib. 7. di-
sp. 17. n. 15.*

2 Notandum tamen est, quod in
casu urgentis necessitatis, quando
scilicet magnum urget inconti-
nentiæ periculum, nec cōsuli po-
test Pontifex ratione paupertatis,
aut quia graue est periculum
in mora, Episcopus etiam in voto
simplici castitatis dispensare po-
test. *ut d. Sylu. in Summ. in ver. Di-
spensatio num. 15. & in ver. vobum
4. num. 5. Nav. in man. cap. 12. nu.
76. & alij: quia non est verisimi-
le, Papam sibi hanc dispensatio-
nem in tali casu reseruasse, & i-
dedò presumitur Episcopo conces-
sa tacita facultas dispensandi. Fe-
lin. in cap. 1. num. 49. de Constitut.
Lambertín. de Iurepatr. par. 1. libr.
2. art. 19. quæst. 7. princ. nu. 2. San-*

*ch. de matrim. lib. 2. disp. 40. num. 3.
Gatier. eod. tract. cap. 49. numer. 7.
Bonacin. eod. tract. quæst. 3. pun. 15.
num. 3. Barbos. d. par. 2. alleg. 33. n.
23. & 26. Unde potest Episcopus
etiam contra ius commune sta-
tuere, si id faciat ex eidenti, &
necessaria causa, quæ superiorem
ad id concedendum moueret. Fe-
lin. loco cit. Vgolín. de offic. & pote-
stat. Episcop. c. 60. §. 1. Ricc. in Praxi
for. Eccles. part. 1. ref. 239.*

Dico 2. posse similiter Episco-
pum dispensare in impedimento
occulto matrimonium dirimen-
te, si eo tempore, quo celebran-
da sunt nuptiæ, mulier aliquod
impedimentum dirimens in con-
fessione aperuit; cuius manifesta-
tio esset illi causa grauis infamiae,
dummodò tentatis omnibus me-
dijs nullum adest remedium eua-
dendi infamiam, vel suspicionem
grauis delicti in confessione ma-
nifestati, *ut dicunt DD. apud Bo-
nacin. d. q. 3. punct. 15. num. 6. Bar-
bos. loco cit. part. 2. allegat. 35. nu. 5.
Dian. part. 2. tract. 16. ref. 17. & p. 8
tractat. 3. resolut. 80. & ideo posset
Confessarius, cui detegitur huius-
modi impedimentum, tali fami-
næ consulere, ut voueat castitatē
ad mensem deinde dicat Consā-
guineis, se voto castitatis esse ob-
strictam, sibiq. à Confessario mā-
datum fuisse, ut absteineat à matri-
monio, donec obtineatur dispen-
satio à Sede Apostolica; caueat
autem, ne dicat vota esse ad tem-
pus, ne audientes asserant, suffi-
cere dispensationem Episcopi, sic-
que remedium eludatur, ita Sā-
chez de matrimo: lib. 2. disput. 40.
num.*

nu. 7. Bonacin. loco cit. Gutier. eod. tractat. cap. 49. num. 1. vers. laudo tamen Barbof. ut supra numer. 6: quamquam hoc remedium mihi nunquam placuit: nam vehementes adhuc suspicio oriretur non sine graui damno fama mulieris: omnes enim dicerent, ob quid rem tantam diu reticuit? et aduertit Alzed. de Præcell. Episcop. Dignit. part. 2. cap. 7. num. 12: Vnde subdit Sanchez. loco cit. quod si neque hoc, neque alia media prudentis viri arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus sufficiant, posset Episcopus dispensare.

4 Ità etiam in casu grauissimæ necessitatis, puta pro bono pacis, vel simili potest Episcopus dispensare cum minoribus non habentibus ætatem requisitam ad matrimonium, quæ in masculo est quatuordecim annorum, & duodecim in femina, ut probatur ex c. 2. de Desponsat. Impub. vbi prohibetur, ne aliqui, quorum vterque vel alter ad ætatem legibus, vel Canonibus determinatam non peruenerit, coniungantur: nisi forte aliqua vrgentissima necessitate interueniente talis coniunctio toleretur; tunc enim procedit regula, quod quoties in aliquo textu permittitur dispensatio, & illam sibi Summus Pontifex non referuat, intelligitur concessa Episcopo Sylu. in verb. Dispensatio nu. 15. Bonacin. de matrim. quæst. 1. punct. 4. in fin. & communem dicit Sanchez, de matrim. lib. 7. disp. 104. num. 12. Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 2. alleg. 33 n. 17. & alleg. 35. n. 20.

5 Obserua tamè, quod si potentia generandi acceleretur in masculo ante 14. annum, & masculus habeat sufficientem discretionem, & prudentiam, validè potest contrahere matrimonium, quia tunc malitia ætatè supplet cap. de illis & cap. ult. de Despons. Impub. cap. vn. §. 1. vbi glos. in ver. supplebat eod. tit. in 6. & dicit Sanchez. d. lib. 7. disp. 104. num. 5. quem refert Bonacin. loco cit. d. pen. 4. num. 2. & 10. vbi etiam notat, quod id colligi potest etiam ex habitu corporis & copula alias habita. Ad Episcopum verò spectat cognoscere, an malitia ætatem suppleat, ut d. Barbof. in cap. 2. num. 5. de Despons. Impub. & de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 35. num. 20.

6 Obserua 2. quod matrimonium contractum vltima die anni decimi quarti in mare, & duodecimi in femina validum est fauore matrimonij, sicut dicimus in testamento h. qua ætate ff. de Testam. Abb. in cap. attestaciones n. 7. de Desponsat. Impub. Sylu. in ver. matrimonium §. num. 5. sufficit enim in tali casu, quod ætas sit completa moraliter, non autem metaphisicè; & ideo si duo, vel tres dies deficerent, adhuc valeret matrimonium, ut dicunt DD. quos refert, & sequitur Bonacin. loco cit. d. q. 1. pun. 4. nu. 11. quibus adde alios apud Dian. par. 3. tr. 4. ref. 277. immò validum esse matrimonium, etiam si decem dies defint, censet Martin. Ledesm. in 2. par. lib. 4. sent. q. 60. ar. 1. col. penul. ver. hastabis, quem

refert Dian. & Bonacin. locis cit.

7 Dico 3 posse etiam Episcopum dispensare in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium concurrentibus infrascriptis conditionibus, videlicet quod impedimentum sit occultum, & matrimonium sit publicum.

Secundò quod Coniuges non possint separari absque scandalo.

Tertiò quod ad summum Pontificem non pateat aditus, seu recursus propter paupertatem, vel locorum distantiam, vel ob incontinentiæ periculum, vel quia infecta sunt itinera latrocinij, vel ob alia legitima impedimenta cap. quia circa de Consang. & affin. Sylu. in ver. Dispensatio num. 15. Nau. in Man. cap. 22. nu. 85. verf. Tertio dicendum Leo in Thesfor. eccles. par. 2. cap. 3. nu. 47. Coninch. de Sacram. & Censur. disp. 33. dub. 3. num. 32 Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 40. num. 3. & seq. Bonacin. cod. tr. q. 3. pun. 15. n. 4 Gutier. de matrim. cap. 49. num. 6. 7. & seq. Vgolin. de offic. & potest. Episc. cap. 60. §. 1. Alzed. par. 2. c. 7. de matrimon. dispens. num. 9. Barbof. d. par. 2. all. 35. num. 3. & seq. Visuald. in Candelab. aur. de matrim. nu. 248. par. 1. Ricc. in Praxfor. eccles. par. 1. ref. 239. Dian. par. 2. tract. 16. ref. 17. & par. 8. tr. 3. ref. 96. vbi etiam dicit, quod potest Episcopus ex dictis causis tam cum paupere, quam cum diuite dispensare.

An verò Episcopo dispensare liceat, si pateat aditus ad Nütü,

vel Commissarium cruciatæ, aut alium, qui huiusmodi facultatem habeat? affirmatiuè respondet Henriq. lib. 6. de Pœnitent. cap. 10. num. 1. in Commen. litt. D. & lib. 12. de matrimon. cap. 3. numer. 1. in Commen. litt. H. Vbi dicit, quod eum ius soli Pontifici referuet dispensatione, & is consuli nequeat, potest tunc Episcopus tamquam pastor ordinarius dispensare, cuius sententiam probabilem dicit Barbof. de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 35. nu. 10. sed contraria sententia verior est, quia Episcopus solù potest in hoc casu dispensare ratione necessitatis: hæc autem cessat, quando recurri potest ad alium, qui facultatem habet, ita tenet Nau. in man. cap. 22. num. 85. Sanch. d. lib. 2. disput. 40. num. 8. Barbof. loc. cit. Gutier. d. cap. 49. num. 12. Alzed. part. 2. c. 7. n. 18. Dian. p. 8. tr. 3. ref. 79. & alij.

Obserua tamen, quod Commissarius Cruciatæ non habet facultatem dispensandi, nisi de detecta prioris matrimonij nullitate alteri coniugi: quare si ea nõ detecta expediret celebrari matrimonium in virgente necessitate, tunc posset recurri ad Episcopum pro dispensatione, vt d. Sanch. & Gutier. locis citat.

Obserua 3 eos, qui habent priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus etiam matrimonialibus, non posse dispensare in casibus, qui non iure ordinario, sed ratione virgentis necessitatis competunt Episcopo: quia hi nõ dicuntur casus Episcopales, sed

verè

verè ad Pontificem pertinent, & ex quadam iuris interpretatione Episcopo censentur permitti *Henriq. lib. 6. de Pœnit. cap. 14. numer. 7. Sanch. de matrim. d. lib. 2. disp. 40. num. 9. Gutier. ubi supra num. 12. Barbos. d. p. 2. alleg. 35. numer. 12. Alzed. part. 2. d. capit. 7. n. 38.*

Quartò requiritur, quod matrimonium sit consummatum *Leo in Thesfor. Eccles. part. 2. cap. 8. n. 43. Garc. de Benef. p. 1. c. 5. nu. 356*

Quintò, quod matrimonium contractum fuerit bona fide, idè *Leo loco cit. Gutier. de matrim. d. cap. 49. num. 9. Bonacin. d. quaest. 3. punct. 15. num. 4. ubi de communi Coninch. de Sacramen. disp. 33. dub. 3. n. 32. Barbos. part. 2. all. 35. num. 4. Alzed. de Præcell. Episc. Dignit. part. 2. d. cap. 7. num. 10. & alij apud Sanch. de matrim. libr. 2. disput. 40. num. 4. contra Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 3. num. 2. in Commen. lit. K. & lit. O. qui putat, non requiri bonam fidem, cuius sententia refellitur ex Tridèntino *sess. 24. de ref. matrim. cap. 5. ibi, si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit, separetur, & spe dispensationis consequenda careat, idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere sed etiam consummare ausus fuerit. Quare tales etiam cum iactura famæ separandi sunt, ut d. Coninch. d. disput. 33. dub. 3. num. 33. quia scientes impedimentum dirimens se in ea incommoda coniecerunt.**

Hinc potest etiam Episcopus cum illis dispensare, qui virtute

dispensationis subreptiæ à Summo Pontifice impetratæ bona fide cõtraxerint, si timeatur, quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, graue scâdulum oriri posset *cap. quia circa de Consang. & affin. Couar. de matr. 2. p. c. 6. §. 10. n. 15. Sâch. lib. 2. de matr. disp. 38. num. 12. Alzed. de Præcell. Dignit. Episcop. par. 2. cap. 7. num. 14. Barbos. part. 2. alleg. 35. nu. 9. vers. sextus casus.*

Sufficit autem bona fides vnius coniugis, quamuis alter mala fide contraxerit, *Sanch. d. lib. 2. disput. 40. Alzed. part. 2. d. cap. 7. Gutier. d. cap. 49. Dian. part. 8. tractat. 3. ref. 79. Barbos. part. 2. d. alleg. 35. nu. 4. contra Ludou. Lopez Instructor. Cõscien. tom. 2. par. 2. cap. 59. quem refert, & sequitur Garc. de Benef. part. 11. cap. 5. num. 357. qui tenet, requiri bonam fidem ex parte vtriusque ita vt ambo contrahentes probabiliter impedimentum ignorauerint.*

Huiusmodi tamen bona fides non excluditur per scientiam speculatiuam, qua Coniux nouit, se accessisse ad consanguineam eius, cum qua cõtrahere vult matrimonium, nisi coniungatur scientiæ practicæ, qua sciat, inde oriri impedimentum ad matrimoniâ contrahendum, ut d. *Sanch. d. lib. 2. disput. 40. numer. 4. vers. rogabis autem Gutier. loco cit. num. 9. ubi etiam notat, quod in hoc excusata culpa, & ignorantia crassa, dummodò nõ sit coniuncta cum ingenti temeritate, & ita etiam tenet Perez. de matrim. disput. 44. sect. 6. num. 9. quem refert Dian. par.*

part. 8. tractat. 3. resolution. 79.

Sextò requiritur, quod seruata fuerint in contrahendo matrimonio solemnitates à Concilio requisita, quia si propria auctoritate negligantur, non posset Episcopus dispensare, quamuis ignoranter matrimonium contractū sit, vt constat ex Concil. Trident. dicto cap. 5. ibi, quod si ignoranter id fecerit, siquidem solemnitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subijciatur poenis: nō enim dignus est qui ecclesie benignitatem facile experiatur, cuius salubria praecepta temerè contempserit, ita Leo in Thes. for. Eccles. part. 2. cap. 8. num. 43. Garc. de Benef. part. 11. cap. 5. num. 357: secus si ignoranter contractum sit matrimonium, & ex ordinarii licentia solemnitates illae denunciationum omisae sint: quia tunc neque negliguntur, nec temerè contemuntur; & ideo posset Episcopus dispensare Sanch. de matrim. d. lib. 2. disput. 40. n. 4. vers. Vnde idem Gutier. eod. tr. cap. 49. num. 9. Alzed. d. par. 2. cap. 7. num. 10: Dian. part. 8. tractat. 3. ref. 79.

3 Obserua tamen, quod potestas Episcopi, qua dispensare potest in impedimentis dirimentibus occultis, est pro solo conscientiae foro, vt d. Henric. lib. 12 de matrim. cap. 3. numer. 2: Sanch. eod. tractat. lib. 2. disput. 40. numer. 10: Gutier. d. cap. 49. num. 13. Bonacin. de matr. d. quaest. 3. punct. 15 num. 4: Barbof. allegat. 35: num. 4. & 11.

9 Potest autem Episcopus hanc

facultatem dispensandi, in huiusmodi impedimentis delegare nō solum Vicario, sed etiā Parocho, vel aliis iuxta tex. in cap. fin. de offic. Ordin. quia id ad Ordinariā Episcopi iurisdictionem spectat, vt d. Sanch. d. disput. 40. numer. 14. Nau. in man. cap. 27. num. 45. Gutier. de matrim. d. cap. 49. num. 16. Alzed. de Praecell. Episcop. Dignit. part. 2. cap. 7. n. 36. Barbof. d. alk. 35. nu. 14.

10 Quæres, an Episcopus Coniugū ad fidem Catholicam conuerso concedere possit licentiam ad secundas nuptias transeundi viuentē altero Coniuge infideli? Respondeo affirmatiuè, si post conuenientem admonitionem alter Coniux ad fidem se conuere noluerit cap. Iudei 28. q. 1. Sanch. de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 74. num. 9. quem refert Dian. par. 3. tractat. 4. resol. 252. & alij apud Layman. lib. 5. tractat. 10. cap. 3. n. 4. Bonacin. de matrim. quaest. 3. punct. 7. num. 6 vbi dicit, hanc esse probabiliorē sententiam, quia hodie prohibita est cohabitatio fidelis coniugis cū infideli propter periculum peruersionis, vt in d. cap. Iudei & cap. sepe 28. q. 1. quamuis in primitiua Ecclesia ad fidē propagandam id permissum fuerit ab Apostolo ad Corinth. 7. quicquid in contrariū dicat Nau. in man. cap. 22. numer. 49 & alij, immò si infidelis adeò distat, vt commodè requiri nequeat, non esset opus monitione, vt dicunt DD. apud Dian. loco cit. resol. 264. idemque dicendum, vbi moraliter certa est alterius coniugis ob-

ri-

stinatio, ut d. Risc. in Prax. for.
eccles. par. 1. ref. 241.

S^V M. M. A. R. I. V. M.

1. Matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum non est iterum celebrandum coram Parocho, & testibus, sed id fieri potest secreto inter ipsos coniuges, per eorum mutuū consensum.
2. An in tali casu sufficeret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem.
3. An ad reuocandum matrimonium si tē contractum necesse sit, ut iterum coram Parocho, & testibus celebretur.
4. Occultum qualiter intelligatur.
5. An Parentes, consanguinei, & affines in causa matrimoniali plenē probent.
6. An ad probandum matrimonium admittantur testes inhabiles.
7. Ad impediendum matrimonium unicus testis sufficit.
8. An si matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, vel testibus consensu illius impedimenti, sit iterum celebrandum coram Parocho, & testibus.
9. Quid si impedimentum dirimens esset publicum.
10. Omnis forma, & solemnitas, que debet intervenire in actu ut valeat, intervenire etiam debet in ratificatione.

CAP. IX.

An matrimonium inualidum ob occultum aliquod impedimentum iterum celebrandum sit coram Parocho, & testibus obtemperata dispensatione.

Firmant DD. quos refert, & sequitur Gutier. de matrim. cap. 47. nu. 6. & seq. & cap. 76. num. 32.

sed verior videtur sententia aliorum asserentium, id fieri posse secreto inter ipsos coniuges per eorum mutuū consensum ita, ut coniux, qui ignorabat, intelligat in genere impedimentum dirimens subesse, ita Nax. in man. cap. 12. nu. 47. & 70. ubi testatur, ita declarasse Pium V. & cons. 14. in fin. de sponsal. Possévin. de offic. Curat. cap. 10. nu. 25: etiā si prius matrimonium mala fide fuerit celebratum, ut d. Bonacin. de matrim. q. 2. pun. 9. num. 10. ubi etiam refert, ita Sacram Congreg. resoluisse. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 32. num. 157. quia ratio finalis Concilij Tridentini requirentis presentiam Parochi, & testium ea fuit, ut tolleretur graue peccatum, & periculum contrahendi nouum matrimonium dissoluto primo: quibus incommodis satis occurritur, quando matrimonium semel fuit celebratum, quāuis inualide, coram Parocho, & testibus; Vnde in tali casu sufficeret

ceret copula affectu maritali sequuta post eam cognitionem, ut d. Basil. Pont. apud Barbof. d. alk. 22. nu. 157: quia talis copula est signum consensus cap. veniens de sponsal.

3 Hinc inferitur, quod ad reuandandum matrimonium fictè contractu non est necesse, ut iterum coram Parocho, & testibus celebretur: sed satis est, si fictè, vel metu consentiens postea verè assensum præster quocunque temporis spatio interiecto, cum consensus alterius Coniugis, qui verè consensit, actu, & formaliter semper maneat, quia semper estimat, valere matrimonium. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 292. ubi citat Gutier. de matrim. cap. 46. nu. 14. Sanch. tom. 1. lib. 2. disp. 22. nu. 12. & 13. quamuis contrariam tenent Nau. d. cap. 22. nu. 47.

4 Occultum autem hic accipitur, ut distinguitur contra plenè probabile; dicitur verò plenè probabile in foro externo impedimentum ad dissoluendum matrimonium publicè contractum, quando duobus testibus non tantum idoneis, sed omni exceptione maioribus probari potest cap. 1. de consanguin. & affin. Mascard. de Probat. conclus. 1022. n. 4. & seq. ubi dicit, hanc esse magis communem Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 37. nu. 11. Quare si ex sola relatione Coniugis tres, vel quatuor scirent impedimentum, adhuc diceretur occultum, dummodò non adsit publica fama; quia testes illi non faciunt plenam fidem ad dissoluendum ma-

trimonium; deponerent enim solummodò de Coniugis confessione, quæ ad hoc sufficiens non est cap. in litteris de Testib.

5 Sed quæres, an Parentes, consanguinei, & affines in causa matrimoniali plenè probent? Resp. affirmatiuè, siue agatur de valore matrimonij, siue de eo dissoluendo; cum ipsi melius sciant, cap. videtur Qui matr. accus. poss. d. cap. in litteris de Testib. iatè Gutier. de matrim. cap. 44. nu. 82. & seq. & decisum refert. Ricc. in Collect. decis. 423. par. 2. & in Prax. for. eccles. par. 1. ref. 233. nisi esset disparitas inter coniuges: tunc enim Parentes non admittuntur cap. super eo 2. de Testib. Franc. Marc. decis. 750. par. 2. quæ refert Ricc. in Collect. dec. 564. p. 3. & ideo hoc relinquitur arbitrio Iudicis, qui cautè perpendere debet, quanta sit his testibus fides adhibenda ex causæ pendentis qualitate, personarum conditione pari, vel dissimili, & alijs circumstantijs d. cap. super eo, & ibi Hostiens. num. 3. in fin. Conar. de matrim. 2. par. cap. 8. §. 12. num. 8. vers. nam in hac.

6 Addit Ricc. in Collect. dec. 564. par. 3. quod ad probandum matrimonium admittuntur mulieres, & alij testes inhabiles.

7 Ad illud verò impediendum, sufficit vnicus testis, ut in d. cap. super eo 2. de Testib. & ideo si quis secretò sciat aliquod impedimentum, tenetur illud denunciare, etiam si probare non possit: nisi id sciat sub sigillo confessionis sacramentalis: tunc enim

aim non teneretur denunciare
Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 13. n. 2. quem refert, & sequitur Vulp. in Prax. iudic. cap. 15. num. 22.

- 8 Secus esset, si matrimonium celebratum fuerit coram Parocho, & testibus consocijs illius impeditenti; quia tunc celebrandum iterum esset coram Parocho & testibus, quamuis alter solus ex duobus testibus requisitis, vel solus Parochus impedimentum sciret, extra tamen sacramentum confessionis: in eo enim casu iudicium desunt necessaria ad valorem matrimonij, cum vel Parochus, vel alter testis requisitus non sit testis valoris matrimonij, sed eius nullitatis, ut dicit idem *Sanch. d. lib. 2. disp. 37. num. 10. & seq. Bonacin. de matrim. q. 3. pun. 15. in fin.*
- 9 Idem dicendum, quando impedimentum dirimens esset publicum, quia in hoc etiam casu requiretur presentia Parochi, & testium: ut pluries resoluit *Rota Romana teste Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 32. nu. 157.* cum enim ratificatio actus inuvalidi nihil aliud sit, quam novus actus *l. affe. toto de Hered. instit. l. obuenire solet ff. de verb. signif. propterea omnis forma, & solemnitas, quæ debet intervenire in actu, ut valeat, intervenire etiam debet in ratificatione* *Rota in Romana donationis 13. Junij 1586 coram Card. Seraphin: & coram Greg. XV. dec. 395. n. 9. & seq.* Unde minoris, & mulieris ratificatio requirit easdem solemnitates, quæ sunt necessariæ in celebrando contractu de nouo

Beltramin. ad Greg. loco cit. nu. 17. & alij communiter.

S V M M A R I V M.

- 1 Proprius Parochus intelligitur etiam ille, in cuius Parochia quis habitat maiore anni parte, etiam si non habeat animu perpetuo manendi.
- 2 An ad hunc effectum opus sit expectare, ut maiore anni parte quis in Parochia commoretur.
- 3 Quid sit data opera quis incipiat alibi habitare, ut effugiat proprium Parochum.
- 4 Parochus, cui commissum est suum Parochianum matrimonio coniungere, potest etiam alienum cum suo coniungere.
- 5 An validum sit matrimonium, cui assistit Parochus viri vel mulieris in aliena Parochia, vel Diocesi.
- 6 Matrimonio vagorum assistere potest quilibet Parochus, in cuius Parochia commorantur.
- 7 Vagus quis dicatur.
- 8 An validum sit matrimonium vagorum celebratum coram Parocho & testibus absque tamen licentia ordinarij.
- 9 Qui habet duo domicilia, coram alterutro Parocho matrimoniu validè contrahit: limitatur numero 10.
- 11 An validum sit matrimonium celebratum coram Parocho, vel Vicario Episcopi, qui nondum est sacerdos.
- 12 An Parochus possit licentiam matrimonio assistendi concedere alteri, qui non sit Sacerdos

13. *Huiusmodi licentia actum pre-
cedere debet.*
14. *An Vicecuratus amouibilis pos-
sit alteri talem licentiam con-
cedere.*
15. *An validum sit matrimonium
celebratum coram Parocho pu-
tatio.*
16. *An validum sit matrimonium,
cui assistit Parochus excommu-
nicatus vitandus.*
17. *An talis Parochus possit alteri
similiter excommunicato licen-
tiam concedere assistendi ma-
trimonio.*
18. *An valeat institutio Vicarij fa-
cta ab Episcopo excommunica-
to non tolerato.*

CAP. X.

Quis censetur proprius Paro-
chus, ut validè matrimo-
nium contrahatur.

Tatuit Sacra Tridē-
tina Synodus, ut
matrimonium co-
ram duobus, vel
tribus testibus, ac
proprio Parocho, vel alio Sacer-
dote de licentia Parochi, vel or-
dinarij celebretur, *ut in sess. 24:
de ref. matr. cap. 1.* alias est ipso
iure nullum ita, ut sola declara-
toria opus sit, *ut censuit Sac.
Congregatio, ac Rota Romana in
Toletana matrimonij 10 Decem-
bris 1625. corā Merlino Impress.
apud Barbof. de offic. & pot. Episc.
par. 2. all. 32. post num. 77.* neque
in hoc excusat ignorantia etiam

inuincibilis, aut vrgens necessi-
tas, quia matrimonium contra-
ctum sine forma substantiali est
inualidum in omni casu, *ut d.
Bonacin. de matrim. q. 2. pun. 8. n.
11 & alij communiter.*

Observant autem Doctores,
quod proprius Parochus ille etiā
dicitur, in cuius Parochia alter
ex contrahentibus habitat, seu
commoratur maiore anni parte,
siue sit vir, siue mulier *iuxta cap.
fin. de Paroch. ibi, cum ad inha-
bitandum in ea se quamplurimū
contulissent, & cap. in nostra de
Sepult. ibi soluta quarta parochia-
li Ecclesia, de cuius Parochia
mortuorum corpora assumuntur,
ita Nau. conf. 3. num. 1. de Clan-
dest. Despons. & in Man. cap. 25.
num. 144. Piasec. in Prax. par. 2.
cap. 4. num. 3. Vulp. in Prax. iudi-
cap. 15. nu. 16. Ricc. in Prax. for-
eccles. par. 1. ref. 225. & par. 4. ref.
292. & censuit etiam Sac. Cong-
reg. Bonacin. ubi supra nu. 1. &
ideò necessè non est, ut habeat
animum ibi perpetuò manendi,
dummodò habitatio brevis tem-
poris non sit, *ut d. Barbof. d. p.
2. all. 32. nu. 57. & seq. Ricc. d. p. 4.
ref. 292.* quia sicut eo casu con-
trahitur domicilium parochiale
ad suscipiendā sacramenta, ex-
cepto ordine, & tonsura: ita
etiam coram Parocho illius loci
matrimonium potest celebrari
*Bonacin. de matrim. q. 2. pun. 8. n.
2.* ex quo infert Ricc. d. ref. 292.
quod Parochia acquiritur ratio-
ne habitationis per scholares,
famulos, & mercenarios non ad
breuē tempus locantes operas
suas*

suas in domo heri, ac per eos, qui ex causa pestis, aut belli aliò con- fugiunt; neque opus est expectare, vt maiori anni parte quis in Parochia cõmoretur, sed statim ac incipit habitare cum animo manendi maiore anni parte, seu cum intentione agendi aliquod negocium, quod maiorem anni partem expostulat, efficitur Parochianus, etiam si habeat animũ redeundi expedito negotio. *Sã- ch. lib. 3. disput. 23. num. 14. Vulp. in Prax. cap. 15. num. 16. quos refert, & sequitur Barbof. loco cit. n. 64.* quemadmodum domicilium acquiritur statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuò manendi. *Idem glos. ff. ad municip. Ricc. d. par. 4. resol. 3. 192.* quod procedit, etiam si data opera quis incipiat alibi habitare, vt effugiat proprium Parochum: quia in hoc vitatur iure suo. *Rot. in d. Toletana matrimon. coram Merlino Bonac. d. q. 2. pun. 8. m. 7. & alijs.*

4. Quare validum esset matrimonium, cui assistit Parochus habitationis femine, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris: & e contra sufficeret Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri: quia cum Parochus committatur suum Parochianum matrimonio coniungere, censetur etiam commissum, alienum cum suo coniungere. *Naud. conf. 3. de Clandest. despons. & in man. cap. 25. nu. 144. & ita etiam declarauit Sac. Congregatio, ac Rota Romana teste Barbof. de offic. & potest. Episcop.*

part. 2. allegat. 32. numer. 165. quod etiam ex eo probatur, quia Concilium Tridentinum solum statuit, matrimonium esse contrahendum coram Parocho, & non magis expressit Parochum viri, quam femina, vt obseruat Bonac: *de matrim. d. quest. 2. punct. 8. nu. 30.* Vnde vtriusvis Contrahentis Parochum nuptias benedicere, posse resoluit DD. apud Barbof. *ubi supra n. 185.*

5. Obseruant 2. quod ad validitatem matrimonii sufficit presentia Parochi viri, vel mulieris, etiã si in aliena Parochia; vel Diocesi contrahatur sine licentia Parochi illius loci: quia huiusmodi assistentia non pertinet ad iurisdictionem contentiosam, sed voluntariã, & ideo potest exerceri extra Parochiam. *arg. l. 2. ff. de offic. Procons. Dian. part. 3. tractat. 4. resol. 232. Bonacin. de matrim. quest. 2. punct. 8. num. 16. Barbof. d. part. 2. allegat. 32. num. 95. & 114. Ricc. in Prax. for. Eccles. par. 3. resol. 424. & censuit etiam Sac. Congregatio teste Nau: conf. 4. nu. 1. de Clandest. Despons. Pãsec. in Prax. Episc. op. par. 2. cap. 4. num. 32. idem dicendum, si matrimonium celebretur coram Sacerdote de licentia Parochi viri in Parochia mulieris, etiam si in diuersis Diocesisibus ipse Parochia constituta sint, vt censuit etiam Sac. Congreg. apud Farinac. decis. 131. part. 4. Diuersi.*

6. Obseruant 3. matrimonio vtorum assistere posse quemlibet Parochum, in cuius Parochia cõmoranatur, etiam si non habeat 2-

nimum ibi perpetuò manendi, obrenta tamen prius licentia ab ordinario loci *iuxta formam Concilij Tridentini sess. 24. de ref. matrim. cap. 7. Bonacin. d. quest. 2. punct. 8. nu. 9. & censuit Sac. Congregat. teste Barbof. d. part. 2. alleg. 32. num. 72. & seq.* Vbi etiam dicit, hoc procedere, etiamsi alter tantam alienigena, vel vagus sit, cum valeat matrimonium præsente Parocho, cuiusvis, ex contrahentibus.

7 Vagus verò dicitur, qui non habet certum domicilium, & habitationem, sed modò huc, modò illuc vagatur *Bar. in l. Prætor ait nu. 24. ff. de Dign. inf. Clar. f. fin. q. 39. vers. sed hic quæro, & idèò ubique conveniri potest tam civiliter, quam criminaliter, etiam si alibi delictum commiserit glo. in l. 1. C. ubi de crim. ag. Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 4. resolut. 354 ubi ref. 356. & seq. dicit, dispositionem Concilij loco cit. non habere locum in Incolis, qui notè sunt in ijs locis ubi contrahunt: quia incola dicitur habere certum domicilium l. pupillus f. incola ff. de Verb. signif. l. domicilium, ubi gloss. ad municip. l. si in Patria & l. ciues. C. de Incol. lib. 10. secus si essent ignoti: tunc enim Parochus eorum matrimonio interesse non potest absque licentia ordinarii, etiamsi habeant certum domicilium, ut d. Ricc. ubi supra d. p. 4. ref. 357.*

8 An verò valeat matrimonium vagorum celebratum à Parocho coram duobus, vel tribus testibus absque licentia ordinarij? affir-

mat Barbof. part. 2. allegat. 32. nu. 74. ubi citat *Basl. Pöbl. & Sacram. matrimon. lib. 5. cap. 14. numer. 8. Capcaul. de Admin. matrim. in ne cessitat. quest. 14. Fillisc. tract. 10. cap. 6. quest. 5. n. 2. 12. Homobon. de Bon. de Exam. Eccles. tract. 11. cap. 10. quest. 23. resolut. 1. & 2. & alios contra Ricc. in Prax. d. part. 4. resolut. 358.*

9 Observant quartò, quod si quis haberet duo domicilia ita, ut æqualiter ferè habitet in utroque loco, puta si hyeme habitet in uno loco, æstate verò in alio, coram alterutro Parocho matrimonium validè contraheret: quia uterque est proprius Parochus; sicut enim potest acquiri duplex domicilium, ita etiam duplex parochia *cap. 2. de Sepult. in 6: Rota in d. Foleta na matrimonij coram Merlino & ita etiam tenent alij DD. apud Barbof. d. part. 2. allegat. 32. numer. 69.*

10 Si verò contrahentes Ruri, aliove loco recreationis causa, vel ad ruralia exercenda aliquot diebus, vel mensibus habitarent redituri deinde ad solitum domicilium, tunc matrimonium coram Parocho proprii Domicilii, non autem coram Parocho Ruris esset celebrandum *Nau. cons. 7. de Chrest. Despons. Ricc. in Prax. part. 1. ref. 225. & hanc veriorè dicit Gutier. de matrim. cap. 63. n. 20. & decisum refert Di in par. 3. tractat. 4. resolut. 231. & ita tenent alij communiter per tex. in capit. is qui de sepult. in 6.*

11 Observant quintò, validum esse matrimonium contractum coram

ram ipsomet Parocho, vel Vicario Episcopi, qui nondum est Sacerdos *Nau. cons. 19. c. 10. de Clad. de spons. Bonacin. de matrim. q. 2. pun. 8. n. 19. c. censuit Sac. Cong. apud Farinac. dec. 70. part. 4. Diuers. idemque quoad Cardinales in ecclesiis suorum titularum, ac de Abbate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, atque aliis habentibus iurisdictionem ordinariam, vel quasi Episcopalem dicunt a lli DD. apud Barbof. d. p. 2. allegat. 32. num. 120. c. seq. conuenientius tamen est, vt id committant alicui Presbytero, qui eorum loco interfit, vt d. Nau. d. cons. 10. de Clad. de spons. Piafec. in Prax. Episcop. part. 2. cap. 4. numer. 32.*

12 Alter verò, qui de licentia Parochoi assistit, debet esse Sacerdos, vt censuit Sac. Congreg. apud Farinac. dec. 70. part. 4. Diuers. Bonacin. loco cit. d. pun. 8. num. 19. quia ita præscribit Concilium d. sess. 24. de ref. matrim. cap. 1. ibi, qui aliter quam presente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsis Parocho, vel ordinarij licentia &c.

13 Huiusmodi verò licentia actum præcedere debet ita, vt non sufficiat rati habitio post matrimonium celebratum: quia quæ de substantia sunt, in ipso actu adhiberi debent cap. auditis. c. eap. quia propter de Elect. glos. c. omnes in l. vniuersa. C. de Precib. Imper. offer. quamuis a testatio Parochoi de licentia suffragetur etiã post contractum matrimonium, vt decisum refert Barbof. d. alleg. 32. n. 136.

14 Addit Nau. cons. 13. numer. 3.

de Clandest. Despons. c. alij. quod Vicecuratus amouibilis ab ipso Parocho, seu Ordinario etiam verbaliter ad exercenda ea omnia, quæ ad curam pertinent, deputatus potest alteri Sacerdoti facultatem concedere assistendi matrimonio: quamuis enim delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, alteri Sacerdoti totã curam delegare nequeat, aliquas tamen causas, seu certos actus potest subdelegare iuxta glos. communiter receptam in cap. cum causam verb. Delegatus ex. de Appell.

16 Observant sextò, validum etiã esse matrimonium celebratum coram Parocho putatiuo, dummodò habeat titulum coloratũ, & concurrat cõmunis error vulgi iuxta terminos l. Barbarius ff. de offic. Præt. quia tunc huiusmodi defectum supplet Ecclesia, nisi fortè adsit impedimentum iuris Diuini, aut naturalis: ecclesia enim supplet solum defectum iuris humani, vt docent DD. apud Bonacin. de matrim. d. q. 2. punct. 8. n. 27. c. 28.

16 Observant septimò, valere matrimonium, cui assistit Parocho excommunicatus etiam vitandus, vel suspensus, aut interdictus, vel irregularis, aut specialiter prohibitus ab Episcopo, nè aliquos matrimonio iugeret: quia non propterea definit esse Parocho, ita Dian. part. 5. tractat. 9. resolut. 78. c. 80. vbi cit. Hurtad. disput. 3. de matrim. diff. 8. nu. 26. Coninch. de Sacrament. disput. 27. dubit. 2. Pont. de

matrim. lib. 3. cap. 17. §. v. nu. 9. & alios, quibus adde Bonacin. d. pñ. 8. num. 24. Ricc. in Prax. senecoles. p. 3. ref. 424. qui putant, hoc etiam procedere in Vicario Parochi suspeso, vel excommunicato, & ita etiam censuit Sac. Congreg. apud Paninat. dec. 89. par. 4. Divers. idēque dicit Barbof. d. all. 32. nu. 90. & 103. si Parochus ipso iure, vel per sententiam esset beneficio priuatus, dummodo possessione spoliatus non sit.

17. Addit Bonacin. ubi supra n. 25. Parochum etiam excommunicatum vitandum posse licentiam matrimonio assistendi, concedere alteri Sacerdoti similiter excommunicato, vel suspeso, aut irregulari: tum quia sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi, ita nec potestate dandi prædictam licentiam: tum etiam quia talis Sacerdos excommunicatus, vel irregularis, cui id Parochus committit, est adhuc Sacerdos, & ideo matrimonium coram eo celebratum est validum, ita etiam sentit S. syr. de Censur. lib. 5. cap. 22. nu. 26. quem refert Barbof. d. par. 2. all. 32. num. 111. quibus adde Hurtad. d. disp. 5. de matrim. diff. 8. nu. 27. & alios apud Dian. par. 5. tr. 9. ref. 80. ubi notat, quod Parochus huiusmodi licentiam concedens nullū actum iurisdictionis exercet, sed tantum designat personam, quæ matrimonio assistat iuxta ordinationem Concilij; & ideo facta huiusmodi designatione Sacerdos non a Parocho,

sed a Concilio accipit potestatem. Hæc tamen ratio non militat in Vicario, quem Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus in sua Diocesi insituit: quia talis institutio est manifestus actus Iurisdictionis, ac proinde facta a sic excommunicato nihil valet; Unde si ille assisteret matrimonio, vel alteri committeret, matrimonium nullum esset Mar. Aler. de Censur. to. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. ex dictis Sanch. lib. 3. disp. 30. num. 10. quos refert, & sequitur Barbof. d. par. 2. all. 32. num. 119.

SVMMARIUM.

1. Matrimonium contractum vigore dispensationis super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non expressa copula est nullum.
2. Copula incestuosa aperienda est, si habita fuit sub spe facilius obtinenda dispensationis, vel cum tractatu matrimonij vel cum scientia, vel ignorantia impedimenti.
3. An si quis post obtentam huiusmodi dispensationem iterum copulam habeat, noua indigeat dispensatione.
4. Quid si copula esse cœculta.
5. Et quid si copula cum affine, vel consanguinea non fuit cœpleta.
6. An copula incestuosa sit exprimenda, si incestus fuit occultus.
7. In huiusmodi dispensationibus gradus remotior attenditur, trahit que secum propinquorem.
8. An littera Apostolica, quibus datur

*datur facultas dispensandi in impedimentis matrimonij, re integra per mortem Papæ ex-
pirent.*

CAP. XI.

AN valida sit dispensatio matrimonialis obtenta à Se de Apo-
stolica super impedimento con-
sanguinitatis, vel affinitatis nõ
expressa copula, seu incestu.

Dispensatione in tali ca-
su esse subrepticam, &
matrimonium postea
contractum, esse nullum dicit
Nau. in *Mun. cap. 22. num. 86. in
fin. & censuit Sac. Congregatio te-
ste Ric. in Prax. for. eccl. par. 4.
ref. 535. Vulp. in Prax. Iudic. d. 16.
num. 2. & ideo in tali casu Com-
missarius dispensationem expedi-
re non debet; quod procedit
siue incestus committatur ante
obtentam à Summo Pontifice
commissionem, siue post illam
obtentam nondum per ordina-
rium expedita dispensatione.
*Rota decis. 2. num. 10. de fil. Pres-
byt. in nouissima refert Vulp. d.
cap. 16. num. 1. & censuit eadem
Sac. Congregatio teste Quarant. in
ver. matrimoniales dispensationes
vers. quibus expletis, cuius rei ra-
tio est, quia stylus Curie sic po-
stat; ut incestus coniunctus cũ
impedimento affinitatis, vel con-
sanguinitatis exprimat; quem
admodum copula incestuosa a-
perienda est, si habita fuerit sub
spe facilius obtinenda dispen-**

tionis, vel cum etatara ma-
trimonij, vel cum scientia, vel
ignorantia, impedimenti, alias
dispensatio esset inualida, sic
enim seruat stylus eiusdem Cu-
rie. *Portel. in Respos. moral. to. 2.
cas. 49. num. 11. quem refert Dian.
par. 8. tr. 3. ref. 82. vers. Et tandem.*
& hoc locum habet, etiam si al-
ter contrahentium tantum tale
animus habuerit secundum Ric.
in *Prax. par. 4. ref. 535.* alij tamen
sentiunt, quod si vnus coniugū
in copula incestuosa concipiat
illam spem facilius impetranda
dispensationis, impetratio erit
valida, expressa copula, licet
non exprimat; illa spes faci-
lius impetrandi ab vno tantum
concepta, ita Dian. loco cit. ubi ci-
tat Sanch. lib. 8. de Matrim. disp.
25. num. 31. & hæc videtur pro
babilior opinio.

3. Obserua tamen, quod si quis
obtinuerit à Summo Pontifice
commissionem super impedimen-
to affinitatis, vel consanguinita-
tis expressa iam copula, & prius-
quam ab ordinario expediatur
dispensatio, iterum copulam
habeat cum eadem persona, vel
let nihilominus dispensatio: quia
non nouum inde oritur impedi-
mentum, sed prius nondum su-
blatum continuatur; Verum si
post dispensationem iterum co-
pulam haberet nondum contra-
cto matrimonio per verba de
presenti, noua indigeret dispen-
satione: nam cum per dispensa-
tionem prius impedimentum sit
sublatum, ex noua copula nouum
conspicit impedimentum, ita
Megal.

Megal. in verb. Affinitas numer. 16.

- 4 *22.* Obserua secundò, quod si copula sit occulta, non esset necessariò exprimenda in dispensatione à Summo Pontifice obtinenda pro foro externo ad contrahendum matrimonium cum affine, vel consanguinea: sed satis est, vt illius dispensatio obtineatur à Sacra Pœnitentiaria, explicata simul consanguinitate, vel affinitate publica, in qua Summus Pontifex dispensationem vel concessit, vel est concessurus, *vt dicit Ricc. in Praxi for. Eccles. part. 4. d. resol. 535.*
- 5 Obserua tertio, quod si copula cum affine, vel consanguinea non fuit completa, non est necessariò exprimenda, quia cum simus in materia penali, requiritur copula completa cum feminis effusione *Ricc. d. part. 4. resol. 535.* vbi etiam addit, quod neque esset necessaria huiusmodi metio, si incestus formaliter committatur tantù ex parte vnius eo quod alter nesciret, alterum esse affinem, seu consanguineum: quia tunc incestus non censetur completus.
- 6 Immo alij DD. putant, copulam incestuosam tunc esse de necessitate exprimendam, quando incestus fuit publicus: scilicet quando est occultus; hoc enim casu non est subreptitia dispensatio, etiamsi dolosè occultetur incestus quamuis completus, *ita Dian. part. 8. tractat. 3. resolut. 81. vbi citat Perez de matrimon. disp. 46. sect. 6. per tot. Præpos. in 3. part.*

quæst. 8. de Dispensat. matrimon. dub. 6. num. 41. Hurtad. de matrimon. disput. 26. diffc. 5. num. 23. & alios.

7 Adde, quod si in dispensatione matrimonii narratum est Pœnitifici, coniuges tertio consanguinitatis gradu coniunctos esse, cum tamen sint in secundo cum tertio, aliæ litteræ à Sede Apostolica sunt impetrandæ, quæ appellantur declaratoris, vbi datur facultas exequendi priores litteras Apostolicas perinde ac si in dictis litteris de vtroque gradu expressa mentio facta fuisset, *ex Constitutione Pij V. incip. Sanctissimus in Christo pater, quam refert Barbosa. post 3. part. tractat. de offic. & pot. Episc. fol. 77.*

Notandum est autem, quod licet Ordinarius dispensare nõ debeat, nisi post obtentas huiusmodi litteras declaratorias, tamen si absque illis dispensaret, valida esset dispensatio, quia Pius V. in dicta Constitutione declarauit, quod in huiusmodi dispensationibus gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquo rem, ac propterea sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, *vt obseruat etiam Megal. in verb. affinitas n. 17. Vulp. in Prax. c. 16. n. 10.*

8 Queret, an litteræ Apostolicæ, in quibus datur facultas dispensandi in impedimenti matrimonii, re integra per mortem Papæ expirent? Respondeo affirmatiue, quia huiusmodi litteræ potius vicem gerunt mandati, quam gratiæ: mandatum autem morte

man-

mandantis expirat *l. mandatum. C. mandat. & idè decissum refert Ricc. in Prax: for. Eccles. par. 4. ref. 53. 1.* quod etiam ex eo colligitur, quia Summus Pontifex in dictis litteris non dispensat, sed comittit Episcopo, seu eius Vicario, ut dispeset, si preces veritate niti repererit *Nau: in manual. cap. 27. num. 253. Vulpus in Prax: iudic. cap. 16. nu. 3. & seq. & in terminis decreti si in euidentem, vt non possit expediri à Commissario, decisum refert Genuens. in Prax. Archiep. c. 94. in fin. quamuis alij DD. apud Dian. part. 8. tractat. 3. nesp. 98. contrariè sentiant, quando exequuto rest necessarius, puta si ei precipitur, vt exequatur.*

Solent tamen Summi Pontifices in Regulis Cancellariæ litteras tam gratiæ, quam iustitiæ à prædecessoribus suis infra annu ante diem obitus eorum concessas, temporibus debitis eorum exequutoribus, seu iudicibus nõ presentatas reconualidare, & in statum pristinum, in quo antea fuerant, vel pro quibus erant obtentæ, plenariè restituere ita, vt exequutores, seu iudices prædicti, vel ab eis subdelegandi ad expeditionem negotiorum in eis contentorum procedere possint, & debeant iuxta iularum formã, vt notat *Quarant. in ver. Regula Cancellariæ reg. 11. Vulp. in Prax: iudic. c. 48. n. 64.*

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Numerantur casus, in quibus coniux debitum petere non potest, & n. 2. 3. & 4.

5 Episcopus super hoc impedimento petendi debitum dispensare potest.

An hæc dispensatio fieri possit extra Sacramentum Confessionis, ac per litteras. *ibidem:*

C A P. Vlt.

Quibus casibus coniuges iure petendi debitum priuentur, & an Episcopus possit dispensare.

1 **I**mpedimenta etiam alias dirimentia, quæ post matrimonium superueniunt, non tollunt matrimonium, sed tantum impediunt, nõ debitum exigatur *cap. nõsse desideras ubi glos. in ver. nõ fraudentur 30. quest. 1. V. glos. in de offic. & potest. Episcop. cap. 60. §. 2. num. 1. Alzed. part. 2. cap. 7. nu. 21. Sylu. in Summ. in verb. Matrimonium 8. num. 7. Nau: in man. cap. 16. num. 34. vers. interrogatus autem Sanch. lib. 8. de matr. disp. 12. n. 13. & seq.*

2 Plures autem à Doctoribus numerantur casus, in quibus coniux debitum petere nõ potest; quorum primus est, quando in-

T t t cç-

castum commisit cum consanguineis alterius Coniugis; tunc enim propter affinitatem contrahant priuatur iure petendi debitum, licet teneatur reddere *cap. qui dormierit in neta gl. ibi dem 27. quest. 2. cap. transmissio de eo qui cogn. consang. &c. & si petat, aut exigat, mortaliter peccat, ut d. Syhu. in verb. luxuria num. 4. dicto p. innocens tamen coniux non peccaret, si in castuoso petenti debitum reddat: cum enim ius cōingale plenissimè possideat, potest eo vti seu petendo, seu reddendo perinde ac si nulla affinitas subesset, ne ex aliena culpa innocens grauetur *cap. discretionem de eo qui cognou. consanguin.**

Obserua tamen, quod qui cognoscit consanguineam vxoris suæ in tertio, aut quarto gradu, non priuatur iure petendi debitum, quia hoc impedimentum oritur ex affinitate, quæ ex copula illicita non extenditur ultra secundum gradum *in xta Concil. Trident. sess. 24. de refor. matrim. cap. 4. & idè vt huiusmodi impedimentum contrahatur, requiritur copula cum consanguinea alterius Cōiugis in primo, vel secundo gradu, vt notant etiã DD. apud Bonacín. de matrim. quest. 3. punct. 12. num. 6. & 20. Laym. in Theol. mor. lib. 3. tractat. 10. cap. 5. num. 3.*

Queres, an matrimonium contrahi possit inter eos, qui simul secundo, & tertio gradu huiusmodi affinitatis ex fornicatione inducte coniunguntur? Respond.

affirmatiuè *ex deen eto Sacri. Congregat. apud Farinac. dec. 282. p. 4. Diuersi.* quia atceditur gradus remotior *iuxta capit. fin. de Consang. & affin.* vbi dicitur, quod si vnus Coniugum distat à stipite quarto gradu, & alius quinto, licitè possunt copulari.

Obserua secundò, quod ad contrahendam huiusmodi affinitatem requiritur seminis emissio intra vas femineum, seu sanguinis commixtio *cap. lex Diuine 27. q. 2. Bonacín. de matrim. quest. 3. d. punct. 12. num. 12. & seq. Lezan. in Summ. qq. reg. tom. 3. ver. affinitas, & alij communiter; & idè ex copula sodomitica, aut ex copula non consummata aliquorum, si ante seminationem separentur, nulla oritur affinitas *Ricc. in Prax. for. Eccles. part. 3. resol. 3. Barbos. de offic. & potest. Episc. par. 3. allegat. 51. num. 172. & seq.* vbi etiam dicit, quod neq. ex copula Eunuchorum vtroque testiculo carèrium oritur affinitas, quia eorum semen non est aptū ad generationem, vt notat etiam *Bonacín. loc. cit.**

Sufficeret verò ad hanc affinitatem contrahendam sola seminatio viri, non tamen sola seminatio mulieris, quia semen mulieris non concurrat necessarìò ad generationem, vt d. *Ricc. in Prax. part. 2. resol. 3. vbi citat Sor. in 4. Senten. dist. 11. quest. 1. artic. 3. Panorm. in cap. fraternitatis de eo qui cogn. consang. vxor. suæ Fed. de Sen. conf. 301. & alios.*

Contrariū tamen tenet S. Thomas *in 4. dist. 4. questio. 1. artic. 1. qua-*

questiunc. 4. ad 2. Hurta. de ma-
trim. disput. 20. difficul. 1. nu. 4. &
alij quos refert, & sequitur Dian.
in Addit. Secund. ad 1. 2. & 3. part.
Suar. resol. ref. 21. qui putant, ad
contrahendam huiusmodi affini-
tatem non sufficere seminationē
viri, nisi etiam concurrat semina-
tio femine, quia in cap. Lex Diui.
na 27. quest. 2. ad id requiritur se-
minis commixtio: ex quo infert
idem Dian. loc. cit. eum, qui habuit
copulam cum consanguinea vxo-
ris, si illa non seminavit, nullam
contraxisse affinitatem, & ideo
posse sine vlla dispensatione ab
vxore petere debitum.

Hinc fit, vt ex matrimonio tā-
tum rato & non consummato nō
oriatur propriè affinitas, quia ad
hāc requiritur copula, vt supra di-
ximus, sed oritur publica hone-
stas dirimens matrimonium vsq.
ad quartum gradum iuxta tex. in
cap. sponsam de sponsal. & c. non
debet de consang. & affin. etiam si
matrimonium ratum inualidè cō-
tractum fuerit, modò non sit in-
ualidum defectu consensus, vt
sensuit Sac. Congregat. teste Bona-
cin. de matrim. quest. 3. punct. 11.
num. 11. quamuis enim Conci-
lium Tridentinum sess. 24. de ref.
matrim. cap. 3. impedimentū pu-
blicæ honestatis ad primum gra-
dum restrinxerit, hoc tamen in-
telligendum est, ac procedit in
sponsalibus de futuro dumtaxat,
non autem in matrimonio rato,
vt declarauit Pius V. sua Cōstitu-
tion. qua incip. Ad Romanum spe-
ctat. & ita etiam docent DD. apud
Barbos. d. part. 3. all. 51. num. 174.

& seq. & alij communiter.

Obserua tertio, quod iura lo-
quuntur de eo, qui cognoscit cō-
sanguineas vxoris, & ideo si quis
cognosceret proprias cōsanguineas,
hoc impedimentum non
contrahit, licet grauius peccet: hu-
iusmodi enim impedimētū non
nascitur ex grauitate delicti, sed
ex affinitate, quam vir contrahit
cum vxore propter copulam ha-
bitam cum eius consanguinea:
nullam verò affinitatem contra-
hit vir suas consanguineas cogno-
scens, etiam si propriam sororem
polluat Sphu. in verb. matrimoniū
7 in fin. vers. tertio Graff. parte 1.
decis. lib. 2. cap. 80. num. 13. Laym.
lib. 5. tractat. 10. cap. 5. num. 3. idē-
que dicendum est de mulieribus,
quæ se cognoscant propriis con-
sanguineis permittunt, vt dicunt
Doctores citati.

Vnde neque hoc impedime-
tum petendi debitum confurge-
ret ex copula, quam quis haberet
cum affinibus Coniugis, quia de
ea iura non loquuntur, vt d. Bo-
nacin. de matrim. quest. 3. punct. 11.
num. 20. quisquid dicat Barb. in
cap. 1. m. 3. de eo qui cogn. consangu-
vxor. sua.

Adde, quod nec impedimentū
huiusmodi contrahitur, si vir eā,
cum qua copulam habuit, nesci-
uit esse suæ vxoris consanguineā,
vt in d. cap. 1. vbi DD. de eo qui co-
gn. consang. idem dicendum, si v-
xor à consanguineo viri per vio-
lentiam cognoscatur c. discretio-
nem eod. tit.

Secundus casus est, quando
quis cum voto simplicis continē-

T t t 2 t t z

tie matrimonium contraxit; tunc enim impeditur a petitione debiti, quamvis reddere possit; *Man. cons. 17. nu. 6. de Vet.*

Observa tamen, quod qui post votum religionem ingrediendi, ac proficendi matrimonium contraxit, ac consummavit, neque petere, neque reddere prohibetur, cum nondum habeat votum castitatis, sed votum de venenda castitate solum. Hinc, a cuius voti expletione, impeditus est, donec matrimonium solvatur. *Navar. loco cit. Laym. in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. cap. 3. num. 6.*

Adde, quod licet huiusmodi votum simplex continentie regulariter non dirimat matrimonium iam contractum, sed tantum impediatur contrahendum. *cap. meminimus cap. consuluit o. nansus Qui Cler. vel vov. unus tamen casus communitur excipitur, si vxor in seculo continentiam vouens marito licentiam dedit sacros ordines suscipiendi, eo defuncto ne valide quidem ad secundas nuptias transire potest. *cap. quia sunt, ubi glos. ver. fuisse & cap. seq. dist. 22. c. seriatim dist. 32.**

Tertius casus est, si quis prolem propriam baptizavit, vel e sacro fonte, vel in confirmatione suscepit, quia tunc etiam priuatur iure petendi debitum propter spirituales cognationem, quam cum coniuge contrahit, quamvis reddere teneatur, *glos. & DD. in cap. si vir. de Cognat. spir.*

Sed notandum est, quod ad contrahendam hanc cognationem requiritur contactus phisicus, scientia, & animus. *cap. 2. ubi Barbof. & alij eod. tit. de Cognat. spir. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 2. & ref. 16.*

Ex quo inferunt DD. 1. eum non contrahere cognationem spirituales, qui tantum assistit Baptizato, vel confirmato, ipsumque non tangit, vel ipsum tangit extremitate digiti: requiritur enim talis contactus, ut suscipiens seu tenens verè dicatur suscipere, seu tenere, *ut dicitur DD. apud Barbof. de offic. & pot. Episc. par. 2. alleg. num. 47. & ita declarauit Sac. Congregatio, ut refert Bonacin. de matrim. q. 3. pun. 5. §. 2. num. 14.* Unde aliqui sentiunt, nullam contrahi cognationem, quando quis tenet infantem nomine alterius; tunc enim procreator cognationem non contrahit, quia id non agit ut patrinus, cum non teneat infantem nomine proprio. *secundum veriorum sententiam, quam sequitur Sylu. in ver. matrimonium 819. 7. dicto 15. & alij communiter.* neque illam contrahit principalis, qui procreatorem constituit, quia ipse infantem non tangit. *Sanch. de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 59. num. 4. Reginald. in Pract. to. 2. lib. 31. cap. 20. num. 156 & alij apud Dian. par. 3. tr. 4. ref. 2. vers. hinc ego.* sed contrarium videlicet quod Principalis, seu mandans in tali casu cognationem contrahat, declarauit Sac. Congregatio, *ut refert Ricc. in Pract. for.*

for. eccl. par. 1. ref. 890. Barbos. d. par. 2. all. 30. num. 50. ex quo arguit Bonacin. de matrim. q. 3. pun. 5. d. 2. num. 34. quod licet sufficit per alium suscipere, ita per alium tangere.

Inferunt 2. quod nec arceatur à debiti petitione qui ignorat, huiusmodi penam à iure impositam fuisse contra baptizantes proprium filium. d. cap. 2. ubi D. ctores de cognat. ff. r. Nauar. d. 23. num. 47. Bonacin. loco cit. q. 4. pun. 2. num. 6. Dian. par. 3. tr. 4. ref. 16. ubi dicunt, quod ab hac pena excusat quilibet ignorantia in iudicabilis iuris, vel facti.

Inferunt 3. coniuges nullam contrahere cognationem, si prolem offerant non ut Patrini, sed absque intentione faciendi officium Patrini, sed solo animo adiuvandi Sylu. in addit. ad 3. p. 9. 56. art. 3. ad p. quem referi Dian. d. par. 3. tr. 4. ref. 2. in fin. Possen. de offic. Curat. cap. 6. num. 34. & seq. Bonacin. ut supra q. 3. pun. 5. §. 2. num. 15. Hinc Nauar. d. cap. 16. num. 34. Bonacin. de matrim. q. 4. pun. 2. num. 3. & alij communitate sentiunt, coniugem, qui filium baptizat in necessitate, quando scilicet non aderat alius, qui illum baptizaret, & alioquin erat periculum, ut filius decederet sine baptismo, non priuari iure petendi, vel reddendi debitum, quia tunc non præsumitur, Coniugem id facere, ut exerceat officium Patrini, sed ut subueniat necessitati.

Addunt alij, Coniugem non confirmatum non contrahere,

huiusmodi cognationem, nisi suscipiat puerum in sacramento Confirmationis, ut probatur ex cap. in baptismo de consecr. dist. 4. ubi habetur, in baptismo vel Chrismate non potest alium suscipere in filium qui non est baptizatus, vel confirmatus, ubi ponderanda est illa particula, non, quæ posita ante verbum, potest, tollit potentiam, & efficit actum nullum, & ita tenet glos. ibidem. Coninch. de Sacram. q. 72. art. 10. num. 94. Nugn. in 3. par. q. 72. art. 10. quos refert, & sequitur Dian. par. 3. tr. 4. ref. 21. & 26. & alij apud Barbos. de offic. & pot. Episc. par. 2. all. 30. num. 34. & hanc sententiam probabiliorē esse dicit Layman. in Theol. mor. lib. 150. tr. 2. cap. 9. num. 2. contra Sylu. in ver. matrimonium 8. nu. 7. not. 12. Nau. conf. 1. de cognat. spir. & alios. & quodammodo similes in eo.

Addit Bonacin. de matrim. q. 3. pun. 3. d. 2. num. 28. quod huiusmodi cognatio neque contrahitur à coniuge, vel alijs, contra Parochi voluntatem suscipientibus puerum, si illis ex iusta causa Parochus reiecerit.

Alij tamen asserunt, Parentes propriam prolem in sacramento baptismi, vel confirmationis etiam extra casum necessitatis, ac scilicet suscipientes non priuari iure petendi, vel reddendi debitum, cum hoc clarè non cõstat ex vilo iure, idque probant ex textu in cap. 2. ubi ita tenet glos. in ver. debitum debet subtrahere de cognat. spir. & hanc sententiam esse valde probabilem dicit Bonacin. loco

loco cit: q. 4. pun. 2. num. 4. Laymā.
lib. 5. tr. 10. cap. 8. num. 8. peccant
tamen mortaliter in tali casu,
quia seuerè id prohibetur in
cap. 1. & 2. 30. q. 1.

5 Potest autem Episcopus super
hoc impedimento petendi debi-
tum iure ordinario per consue-
tudinem acquisito dispensare,
Silu. in ver. luxuria num. 4. dict.
5. Grass. par. 1. Decis. lib. 2. cap. 81.
num. 2. & alij apud Layman. lib.
5. tr. 10. cap. 1. num. 14. & est com-
munis opinio, ut d. Bonacin. de
matrim. q. 3. pun. 15. num. 5. Nau.
in man. cap. 16. num. 34. vers. in-
terrogatus autem Dian. par. 1. tr.
11. ref. 66. quod procedit, etiamsi
ad Nuntium, seu alios, qui fa-
cultatem habent dispensandi in
huiusmodi impedimento sit fa-
cilis aditus, quia hæc potestas
ex consuetudine præscripta con-
uenit absolutè Episcopis, late
Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 12.
num. 13. & seq. Barbosa. de offic. &
pot. Episc. par. 2. all. 35. num. 8. &
seq. & all. 37. num. 12. Alzed. de

Præcoll. Episc. Dignit. par. 2. cap. 7.
num. 20. & alij communiter.

Addunt alij, quod hæc dispē-
satio fieri potest extræ sacramē-
tum Confessionis, & urgente
necessitate etiam per litteras; ita
Dian. par. 3. tr. 2. ref. 14. ubi citat
Portel. in addit. ad Dub. Regul.
ver. Confessor dispensans nu. 13. &
14.

Obserua tamen, quod qui fe-
cit simplex votum castitatis mor-
tua vxore non potest matrimo-
nium licitè contrahere, etiamsi
Episcopus cum eo dispensauerit,
ut posset petere debitum: nam
in tali casu Episcopus non rela-
xat simpliciter votum, sed solū
ex parte, & secundū quid, nē-
pè ad solum petendum debitum
& ita mortua coniuge tota voti
obligatio reuiuiscit Bonacin. in
tract. de legib. disp. 4. q. 2. pun. 7. §.
4. num. 15. Dian. par. 1. tr. 11. ref. 66
Barbos. d. par. 2. all. 37. num. 10.

SOLI DEO HONOR,
ET GLORIA.

FINIS LIBRI OCTAUI:

IN-

I N D E X
R E R U M N O T A B I L I U M

Index secundae partis huius Tractatus
completus.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

HINTS LIBRI OCTAVI

